

MŪSŲ GIRIOS

Žurnalas apie miškus ir miškininkus

2021 / rugsėjis

*Miško kirtimų taisyklių
projekto rengimas atidėtas*

*Bendradarbiavimas su Hokkaido
universiteto mokslininkais*

*„Miško kuopa“ sutelkė miškų švarai
neabejingus piliečius*

*Medienos produktų eksporto
ir importo 2021 m. I pusm. analizė*

Miškininkų godos

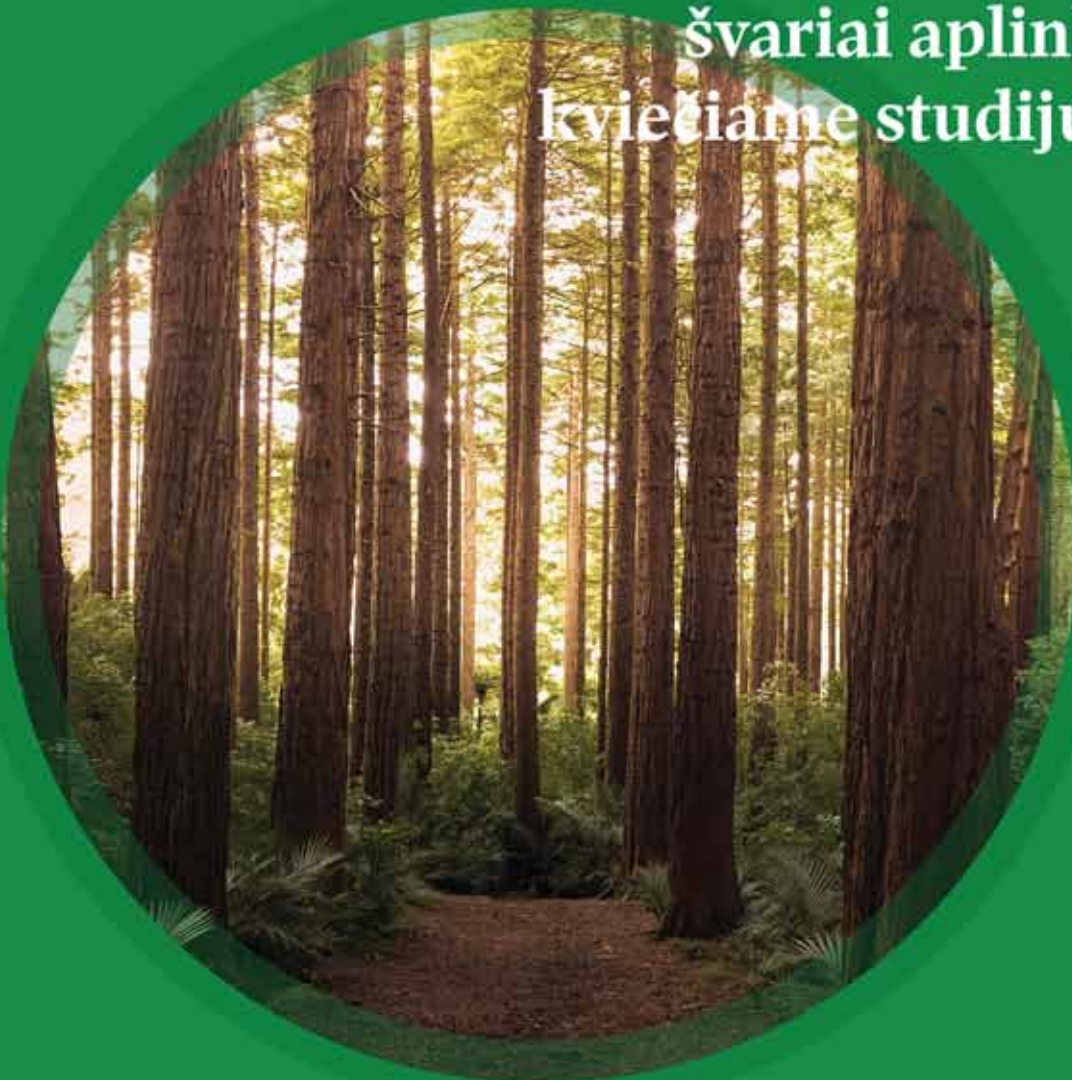
Kinijoje stebina viskas

Kokią žinią atneša kiškis?

VYTAUTO DIDŽIOJO
UNIVERSITETO
ŽEMĖS ŪKIO
AKADEMIJA

Jei esi neabejingas miško ošimui ir švariai aplinkai, kviečiame studijuoti

Pirmosios pakopos (bakalauro) studijų programos

- Miškininkystė
- Taikomoji ekologija

Antrosios pakopos (magistrantūros) studijų programos

- Miškininkystė
- Taikomoji ekologija
- Laukinių gyvūnų ištekliai ir jų valdymas

Miškų ir ekologijos fakultetas

(8 37) 752 282 | (8 37) 752 232 | mef@vdu.lt | Studentų g. 11, Akademija, Kauno raj.

4 Kronika

Aktualijos

- 6** Z. GLAZKO.
Miško kirtimų taisyklių
projekto rengimas atidėtas
- 8** V. MAROZAS.
Bendradarbiavimas su
Hokkaido universitetu
mokslininkais

Valstybinių miškų urėdijoje

- 9** Miškininkai ruošiasi žiemai
Veisiejų RP persikelia į
kitas patalpas ir vadinsis
Druskininkų RP
„Miško kuopa“ sutelkė
miškų švarai neabejingus
piliečius
Prekybos centre Ožas –
galimybė pamatyti mišką

Miškininkystė

- 12** B. GRIGALIŪNAITĖ,
A. MATELIS, D. BUROKIENĖ.
Graikinio riešutmedžio
(*Juglans regia*) kenkėjai

Medienos pramonė

- 14** R. BEINORTAS.
Medienos produktų eksporto
ir importo 2021 m. I pusm.
analizė

Profesijų veikla

- 18** J. ŪSAS.
Aplankėme Latvijos kolegas

Mums rašo

- 20** S. GLAUDYS.
Miškininkų godos

Miško flora ir fauna

- 22** S. PALTANAVIČIUS.
Lietuvos miškų paukščiai.
Karvelis keršulis
(*Columba palumbus*)

Laisvą minutę

- 23** Kryžiažodis

Atradimai

- 24** E. RIEPŠAS.
Kinijoje stebina viskas

Medžioklė

- 26** A. VALENTAS.
Kokią žinią atneša kiškis?

MIELAS SKAITYTOJAU,

žurnalą „Mūsų girios“ galima užsiprenumeruoti:

- el. paštu rimondas.v@musu-girios.lt; ■ tel. 8 687 10616;
- visuose Lietuvos pašto skyriuose.

Žurnalo indeksas – 5057, prenumeruojant su nuolaida – 5058.

Žurnalo prenumeratos kaina: 1 mėn. – 3,50 Eur, su nuolaida – 2,50 Eur.

LIETUVOS MIŠKININKŲ SĄJUNGOS
ŽURNALAS

Leidžiamas nuo 1929 metų birželio
Indeksas 5057, su nuolaida – 5058

2021 m. rugsėjis, Nr. 9 (881)

ISSN 1392-6829

LEIDĖJAS

Viešoji įstaiga „Mūsų girios“

Adresas korespondencijai:

P. d. 604, Vilniaus 16-asis paštas,
Nemenčinės pl. 2, 10001 Vilnius
Mob. tel.: 8 687 10616

El. paštas: info@musu-girios.lt
rimondas.v@musu-girios.lt
rimondas.vasiliasukas@gmail.com

www.musu-girios.lt

@musugirios

Jmonės kodas 125302897

PVM mokėtojo kodas LT 253028917

A. s. LT887044060001501044

AB SEB bankas

Direktorius – vyr. redaktorius

Rimondas Vasiliasukas

Mob. tel. 8 687 10616

El. paštas: rimondas.v@musu-girios.lt,
rimondas.vasiliasukas@gmail.com

Spausdino AB „Spauda“

Laisvės pr. 60, 05120 Vilnius

www.spauda.com

Tiražas 1000 egz.

Kaina 3,50 Eur

Kaina su nuolaida 2,50 Eur

„Mūsų Girios“ (Our Forests) magazine

Editor-in-chief R. Vasiliasukas

PO Box 604, 16th Vilnius Post Office,

LT-10001 Vilnius, Lithuania

Redakcijos ir autorių nuomonė ne visada sutampa.

Už reklamos turinį redakcija neatsako.

„Mūsų giriose“ išspausdintus straipsnius ar jų

dalį perspausdinti galima tik gavus raštišką

redakcijos sutikimą ir su šaltinio nuoroda.

Redakcija pasilieka teisę redaguoti straipsnius.

KRONIKA

Rugsėjo 2 d. Miškų mokslų senjorų klubo nariai Girionyse buvo susirinkę aptarti aktualių klausimų. Tylos minute pagerbtas buvęs aktyvus klubo narys akademikas Leonardas Kairiūkštis. Nacionalinio miškų susitarimo koordinacinėje grupėje aktyviai dalyvaujantys S. Karazija ir A. Kuliešis supažindino susirinkusius su miškininkų parengtais pasiūlymais, pastabomis. Susirūpinta žurnalo „Mūsų girios“ ateitimi, svarstyta kaip gerinti žurnalo turinį, plėsti skaitytojų ratą. Mokslo senjorai anksčiau beveik kasmet lankydavosi pasirinktoje miškų urėdijoje, susipažindavo su ūkinės veiklos ypatumais, pasidalindavo savo patirtimi. Pandemijos laiku klubo veikla kiek prislopo. Šiais metais žadama apsilankyti viename iš VMU regioninių padalinių, aptariant dabartines tendencijas ir problemas miškininkystėje. Klubo nariai norėtų savo patirtį perteikti jaunajai miškininkų kartai, susitikti su studentais.

Rugsėjo 8 d. Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje vyko naujai Lietuvos raudonajai knygai skirta neformali diskusija „Raudonoji knyga: vakar, šiandien ir rytoj“. Diskusijos metu įžvalgas išsakė mokslo bendruomenės ir Aplinkos ministerijos atstovai.

Po 14 metų Aplinkos ministerijos išleista Lietuvos raudonąją knygą parengė beveik 50 mokslininkų ir gamtininkų. Joje aprašytos šalyje saugomos 566 gyvūnų, augalų ir grybų rūšys, supažindinama su joms gresiančiu pavojumi ir apsaugos būkle.

Knyga išspausdinta 3 tūkst. egz. tiražu. Netrukus su ja galės susipažinti bendrojo lavinimo ir aukštųjų mokyklų bibliotekų, viešųjų bibliotekų skaitytojai – joms bus perduota apie 2,5 tūkst. leidinių.

Rugsėjo 10 d. Tartu į Baltijos Aplinkos Ministrų Tarybos posėdį susirinkę Lietuvos, Latvijos ir Estijos aplinkos ministrai ir jų vadovaujamos delegacijos diskutavo apie aktualias aplinkosaugos problemas, tarp kurių klimato kaitos, atliekų tvarkymo ir Astravo atominės elektrinės klausimai.

Pasak aplinkos ministro S. Gentvilo, Lietuva kai kuriomis aplinkosaugos kryptimis jau dabar yra lyderė, o ypač išsiskiria pasirinktomis klimato kaitos valdymo priemonėmis.

Simonas Gentvilas su kolega Toniū Molderiu iš Estijos ir Arturu Tomu Plešu iš Latvijos susitiko aptarti Europos Komisijos pasiūlymus dėl ES žaliąjį kursą įgyvendinsiančio teisės aktų pataisų paketo, taip pat ES klimato ir energetikos politikos iniciatyvas. Ministrai pasidalys patirtimi, kaip kuo daugiau vartotojų įtraukti į atliekų rūšiavimo sistemą. Be to, bus išsakytos nuomonės apie paramą elektromobiliams įsigyti, vieningą atliekų žymėjimą. Lietuvos iniciatyva bus aptartos su Astravo atominė elektros susijusios problemos, energijos importas iš trečiųjų šalių.

Kitais metais Baltijos Ministrų Tarybos aplinkos ministrų susitikimas vyks Lietuvoje.

Rugsėjo 11-12 d. Šventojoje įvyko Lietuvos kolegijų direktorių konferencijos (LKDK) Sporto komiteto organizuojama darbuotojų sporto šventė.

Į šventę susirinko gausus būrys dalyvių iš Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegijos, Kauno technikos kolegijos, Klaipėdos valstybinės kolegijos, Šiaulių valstybinės kolegijos ir Lietuvos verslo kolegijos. Sporto šventės dalyviai varžėsi smiginio, futbolo, krepšinio ir virvės traukimo rungtyse.

Susumavus sporto šventės rezultatus, paaiškėjo, kad Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegijos komanda iškovojo III vietą, atskirose sporto šakose kolegijos atstovai iškovojo 5 prizines vietas. Pasibaigus varžyboms atskirų sporto šakų nugalėtojai apdovanoti medaliais, kolegijų komandos – taurėmis.

Rugsėjo 17 d. Kretingos M. Valančiaus viešjoje bibliotekoje Miškininko dienos proga vyko parodos „Miškininkystė ir medžioklė tarpukario Lietuvoje“ atidarymas, kurioje apie eksponuojamas nuotraukas pasakojo miškininkas medžiotojas Kęstutis Markevičius. Renginyje Klaipėdos krašto rašytojos Ievos Simonaitytės vardo 2021 m. premijos laureatas prof. Romualdas Deltuvas pristatė knygą „Miškų ūkis ir medžioklė Mažajoje Lietuvoje“. VMU Kretingos RP vadovas Tomas Zaleckis profesinės šventės proga Aplinkosaugininko ženklų apdovanojo padalinio darbuotojus A. Lubi, R. Vaičekauską, R. Austienę, J. Pocių, L. Žarnauską.

Rugsėjo 21 d. Aplinkos apsaugos agentūros direktoriaus pareigas, laimėjusi konkursą iš 8 pretendentų, pradėjo eiti Milda Račienė.

M. Račienės teigimu, jos prioritetai vadovaujant Aplinkos apsaugos agentūrai bus stiprinti taršos prevencija, operatyviai valdyti riziką, taip pat vidinė ir išorinė komunikacija, visuomenės ir pramonės švietimas.

Rugsėjo 21 d. vyko virtuali konferencija „Tarpvalstybinis FSC“ miškų tvarkymo grupių tinklas“, kurioje dalyvavo sertifikuotų miškų grupių atstovai iš Baltijos šalių ir Čekijos. Lietuvą atstovavo VšĮ „Darnūs miškai“ l. e. p. direktorius Deivis Prancūnas. Renginyje taip pat dalyvavo ir pranešimą apie pasikeitusį sertifikuotų grupių standartą skaitė *FSC International* atstovas Lauri Moisander. Šiuo renginiu siekta užmegzti ryšius tarp sertifikuotų miško savininkų grupių, dalintis patirtimi ir gerosiomis praktikomis.

Rugsėjo 25-26 d. Lietuvos miškininkų sąjungos iniciatyva grupė LMS narių Miškininko dienos proga keliavo po Mažąją Lietuvą, kurios metu pabuvojo Švėksnoje, Šilutėje, Aukštumalos pelkėje, Ventės rage, Kintuose, apsilankė Norkaičių girininkijoje.

Išvykos dalyviai pasiplaukiojo laivu po Minijos deltą, lankėsi Minijos kaime, Rusnėje, Drevernoje, apžiūrėjo Karaliaus Vilhelmo kanalą.

Rugsėjo 28 d. buvo atidarytas Pavilnių ir Verkių regioninių parkų lankytojų centras. Atnaujintose Verkių dvaro paviljono patalpose įkurtos gamtos pažinimo salės ir ekspozicija pristatanti Pavilnių ir Verkių regioninius parkus. Nors abu regioniniai parkai yra mažiausi Lietuvoje, tačiau kultūros paveldo bei gamtos vertybių gausa nenusileidžia savo didesniems broliams.

Rugsėjo 29 d. įvyko nacionalinės miškų vizijos forumas. Galutinė vizijos formuluotė bus išgryninta, remiantis tą dieną susirinkusių 16 sektoriinių grupių atstovų suformuluotomis vizijomis. Forumo darbe dalyvavo apie 100 žmonių.

Išklausus visų sektoriinių grupių pristatytas jų siūlomas vizijas, į 12 mišrių grupių pasiskirstę forumo dalyviai sutarė dėl jiems svarbiausių ateities miškų nuostatų. Atrinktų labiausiai priimtinių vizijų nuostatas susistemins ir į bendrą viziją integruos suburta redakcinė grupė. Ši bendra vizija ir taps Nacionalinio susitarimo dėl miškų dalimi.

Aplinkos viceministras Danas Augutis, apibendrinamas nacionalinės miškų vizijos kūrimo forumo rezultatus, įvardijo pagrindines bendras sutartas kryptis. Tai miškingumo ir griežtai saugomų teritorijų didėjimas, apribojimų ūkiniuose miškuose mažėjimas ir kompensavimas už juos miškų savininkams. Pasak viceministro, tarantis dėl bendros vizijos išryškėjo klausimų, dėl kurių nuomonės stipriai išsiskiria, ir bus iššūkis rasti į juos atsakymus tolesnio NMS proceso metu.

KMAI kolegijoje Girionyse vykusį forumą pradėjęs aplinkos ministras S. Gentvilas sakė, kad forumo susirinko bendruomenė, kartu sprendžianti, kokios taisyklės galios, pagal kokią strategiją ir viziją gyvens miškų sektorius.

Seimo narys Justinas Urbanavičius palinkėjo forumo dalyviams „siekti bendro ir kryptingo tikslo – atrasti Nacionalinį miškų susitarimą, aiškią miškininkavimo ir miškų saugojimo kryptį“.

AM Miškų politikos grupės vadovas Nerijus Kupstaitis pranešime apie esamą miškų būklę ir tarptautinius šalies išipareigojimus atėičiai pabrėžė, kad susitariant dėl miškų ateities svarbu nepamiršti šių išipareigojimų. Jo žodžiais, Lietuvos miškai turi didelę potencialą užtikrinti visus svarbiausius visuomenės poreikius miškams ir atliepti miškų sektoriui kylančius iššūkius, tačiau tam būtini tiek miškų politikos, tiek ir praktinio miškininkavimo pokyčiai.

Rugsėjo 29 d. Žuvinto biosferos rezervate vyko renginys, skirtas Žuvinto biosferos rezervato įtraukimui į Pasaulinį UNESCO programos „Žmogus ir biosfera“ biosferos rezervatų tinklą.

Žuvinto biosferos rezervatas yra seniausia saugoma teritorija Lietuvoje, kurios vertė pripažįstama nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu. Tado Ivanausko iniciatyva 1937 m. Žuvinto ežerui ir apylinkėms suteiktas gamtinio rezervato statusas, 2002 m. saugomą teritoriją išplėtus, įkurtas pirmasis šalyje biosferos rezervatas.

2011 m. rezervatas įrašytas į Pasaulinį UNESCO programos „Žmogus ir biosfera“ biosferos rezervatų tinklą.

■ VMT parengė brošiūrą „Šalies miškų rodikliai ir jų kaita“, skirtą norintiems sužinoti daugiau detalesnės informacijos apie Lietuvos miškus. Brošiūroje pateikiamas Lietuvos miškų vertinimas pagal 6 darnaus miškininkavimo kriterijus ir jų rodiklius: miškų išteklis ir C (anglies) kaupimą miškuose, miško ekosistemų sveikumą ir gyvybingumą, miškų produktyvumą, miško ekosistemų biologinę įvairovę, miško apsaugines, socialines-ekonominės funkcijas. Duomenys brošiūroje iliustruojami paveikslais ir diagramomis.

„Brošiūroje apibendrinta informacija apie šalies miškus padės lengviau suprasti dabartinę mūsų miškų būklę, jų kaitą XXI amžiuje ir tikėtinas raidos tendencijas“, – pabrėžė VMT direktoriaus pavaduotojas A. Kasperavičius.

Dokumente pateikiamas Lietuvos miškų vertinimas pagal tuos rodiklius, kurie būdingi šalies miškams. Informacija pateikiama pagal sklypinės miškų inventorizacijos (SMI) pagrindų sudaromo LR miškų valstybės kadastro, statistiniais metodais paremtos Nacionalinės miškų inventorizacijos (NMI) duomenis bei pagal tarptautinėse ataskaitose pateiktą informaciją. Pagrindiniams miškų plotų rodikliams apibūdinti naudoti SMI, o kitiems tūrio ir ploto rodikliams – NMI duomenys.

■ Aplinkos ministerija siūlo per būsimą vilkų medžioklės 2021–2022 m. sezoną leisti sumedžioti 175 vilkus. Limitas siūlomas, atsižvelgus į vilkų populiacijos būklės stebėsenos duomenis, rūšies apsaugos poreikius, moksliniais tyrimais apskaičiuotą vilkų šeimų skaičių, pastaraisiais metais jų padarytą žalą ūkiniams gyvūnams. Siūloma iš esmės peržiūrėti populiacijos valdymo pobūdį.

VDU ŽŪA mokslininkai priėjo išvados, kad Lietuvos teritorijoje gyvena ne mažiau kaip 63 jaunikius vedusios vilkų šeimos. Tai viena šeima daugiau, kai skaičiuojant leidžiamą sumedžioti skaičių, taikomas nustatytas 3,25 prieaugio vidurkis.

Pagal šį vidurkį sumedžiojimo limitas būtų ne mažesnis nei 205 vilkai.

Miško kirtimų taisyklių projekto rengimas atidėtas

ZBIGNEV GLAZKO, Aplinkos ministerijos Miškų politikos grupės vyresn. patarėjas

Skaitytojai tikriausiai yra susipažinę su Aplinkos ministerijos Miškų politikos grupės dar šių metų pavasarį parengtu Miško kirtimų taisyklių pakeitimo projektu, kuriame numatyti tokie Miško kirtimų taisyklių reikalavimų pakeitimai:

- paliekant biologinės įvairovės medžius siūlyta nustatyti, kad biologinės įvairovės medžiai būtų paliekami grupėmis biologinės įvairovės požiūriu vertingose miško ekosistemos dalyse, o ne pavieniai ir nustatyti, kad pagrindinių miško kirtimų biržėse būtų saugomi medžiai milžinai.

- paviršinių vandens telkinių pakrančių apsaugos juostose – plynieji pagrindiniai miško kirtimai nebūtų vykdomi iki pat vandens, paviršinių vandens telkinių apsaugos juostose būtų draudžiama įrengti valksmus, pažeisti dirvožemį.

- nustatyti pareigą įrengti informacinius ženklus pagrindinių miško kirtimų biržėse, kai kirtimai vykdomi ekologine ar rekreacine svarba ir jautrumu pasižyminčiuose miškuose (II miškų grupės miškuose ir miškuose, esančiose saugomose teritorijose).

- nustatyti papildomus apribojimus saugomose teritorijose kertant sausuolius sanitariniais miško kirtimais, atsižvelgiant į tai, kad pagrindinis sanitarinių miško kirtimų tikslas – kenkėjų apniuktų ar pažeistų medžių kirtimas siekiant išvengti ligų ar miško kenkėjų plitimo.

Projekte taip pat siūlyta papildyti Miško kirtimų taisyklių 9 punkto reikalavimus dėl paliekamų biologinės įvairovės medžių:

9. Biologinei įvairovei išsaugoti II-IVA miškų grupių miškuose privaloma: <...>

9.3 plynųjų ir supaprastintų atvejių pagrindinių miško kirtimų biržėse palikti ne mažesnio kaip 5 proc. biržės ploto nekirstas medžių grupes biologinės įvairovės požiūriu vertingose miško ekosistemos dalyse (šlapynėse, šaltiniuose vietose, prie upelių, lomose, šlaituose), jeigu tokių vietų nėra, medžių grupę palikti prie biržės ribos, kad ribotųsi su nekertamu mišku. Paliekamų medžių grupėse turi būti ne mažiau kaip 3 senes-

ni arba storesni negu vidutiniai medžiai medyje. (Su pilnu projektu tekstu galima susipažinti Teisės aktų informacinėje sistemoje (Reg. Nr. 21-23995)).

Siūlydami šį pakeitimą atsižvelgėme į tai, kad nepažeisto senojo medyno fragmentai žymiai vertingesni biologinės įvairovės išsaugojimo požiūriu nei palikti pavieniai medžiai. Kadangi šiuo metu biržėse neprivaloma saugoti nepažeistą pelkučių, šlapynių, šaltiniuotų vietų, upelių pakrančių ar lomų aplinką, dažni atvejai, kai šie vertingiausi miško ekosistemų elementai būna pažeidžiami miško kirtimų metu. Palikus neiškirstus nepažeistus senojo medyno fragmentus, būtų sudarytos sąlygos specializuotų rūšių, aptinkamų tik brandžiuose medynuose, prieglobsčiui ir išlikimui. Ateityje išsaugoti plotai būtų šių rūšių plitimo centrais ir paspartintų jaunų miškų apgyvendinimą jomis. Palikti fragmentai prisidėtų prie naujo medyno struktūros įvairinimo, užtikrinant senų medžių ir su jais susijusių mikrobuveinių išlikimą. Taptų įvairių suirimo stadijų ir skirtingo pavidalo negyvos me-

dienos šaltiniu: stovinčių ar gulinčių medžių, nulaužtų viršūnių ar stambių šakių.

Mūsų nuostabai, po projekto pateikimo derinti suinteresuotoms organizacijoms, kritikos sulaukta ne tik iš privačių miškų savininkus vienijančių organizacijų (LMSA: „įvedant papildomus naujus apribojimus naudojimui privačiuose miškuose (kurių nėra numatyta įstatymais) prasilenkiama su teisėkūros reikalavimais, kadangi apribojimai gali būti nustatomi tik įstatymu ir jei už tai savalaikiai ir pilnoje apimtyje atlyginama“, PMSA: „teisės akte siūlomi nauji pakeitimai neturi tam būtino tinkamo mokslinio ir praktinio pagrindimo, neatlikus kaštų naudų analizės, todėl vien dėl to negali būti vertinamas rimtai ir juolab – priimami“), bet ir iš nevyriausybinių gamtos sauginių organizacijų (LOD: „parengti Miško kirtimų taisyklių pataisymai yra išmitinai orientuoti į padidėjusį visuomenės susirūpinimą mūsų miškų būkle ir aiškiai žymiosios „pakazucho“ pavyzdys bei praktinis demonstravimas.“, Labanoro klubas: „Valstybinei miškų urėdijai, kaip FSC sertifikuotai įstaigai, nie-

Lenkijoje apie 1 ha biržėje paliekama medžių grupė (matoma toluomoje prie miško sienos)

ZITOS BITVINSKAITES nuotrauka

kas nedraudžia ir dabar taikyti aukštesnius nei šiuo metu galiojantys minimalūs reikalavimai“. Kadangi visiems priimtino sprendimo rasti nepavyko, tolesnis minėto Miško kirtimų taisyklių projekto rengimas atidėtas vėlesniam laikui.

Norėdamas supažindinti su užsienio šalyse taikomais biologinės įvairovės saugojimo metodais pristatysiu Lenkijoje nustatytus reikalavimus ir taikomą praktiką paliekant kirtavietėse medžių biogrupes.

Lenkijos miškų apsaugą reglamentuojančiame teisės akte („Instrukcja ochrony lasu“) nustatyti šie reikalavimai paliekant senojo medyno medžių grupes:

Kad kirtavietėje paliktos senojo medyno fragmentai galėtų inicijuoti, o vėliau pagreitinti miško faunos ir floros atsistatymą želdinių ir jaunuolyno augimo metu, jie turėtų atitikti šiuos kriterijus:

a) jų dydis turėtų užtikrinti visų biocenozės elementų, esminių ekologinių procesų (gyvūnų ir augalų rūšių) tvarumą;

b) medžių grupė (biogrupė) turėtų būti tokio laipsnio funkcinė visuma, kad visos joje esančios rūšys galėtų išgyventi joms nepalankių želdinių ir jaunuolyno augimo laikotarpi.

Norint pasiekti šiuos tikslus, būtina numatyti tinkamą:

a) paliekamos medžių grupės dydį ir formą;

b) vietą, kur bus palikta biogrupė biržėje.

Biogrupės dydis turi būti ne mažesnis kaip 6 arai ir ne didesnis kaip 5 proc. biržės ploto. Apvali biogrupės forma padidina jo atsparumą neigiamam vėjo poveikiui.

Taikant praktikoje šiuos reikalavimus rekomenduojama paliekamas medžių grupes išskirti dar prieš vykdant miško kirtimus. Nekirstiną plotą numatyti vietose, turinčiose išskirtinę gamtinę vertę – užmirkusiose arba sunkiai pasiekiamose. Patartina palikti tokias medžių biogrupes, kurioms anksčiau taikytos atsparumo vėjui padidinimo priemonės. Kad padidinti medžių kelmų ir stiebų atsparumą vėjui, būtina sumažinti skalsumą, ypač būsimos biogrupės pakraščiuose. Tai gali įvykti natūraliai arba dėl šiuo tikslu miškininkų atliktų miško kirtimų, jeigu sugebėta numatyti kur bus paliekamos medžių biogrupės bent prieš keletą metų iki iškertant mišką.

Paliekamos medžių biogrupės turėtų būti pakankamai didelės, kad geriau išsaugotų klimatinės sąlygas, būdingas senajam medynui. Iš kitos pusės verta diferencijuoti paliekamų grupių dydį, kad nebūtų visos vienodos. Manoma, kad minimalus paliekamas plotas turėtų būti 7–10 arų. Svarbu, kad paliekamame plote nebūtų pažeistas dirvožemis, nebūtų sodinami medžiai, nebūtų šalinami negyvi medžiai (nebent jie keltų grėsmę miškui). Negyvų medžių atsiradimas, kartais net pernelyg intensyvus, yra pageidautinas.

Būtina akylai stebėti paliktas biogrupes ir šių stebėjimų rezultatus palaipsniui įtraukti į vietinę miškų ūkio praktiką, kadangi medžių gyvavimas tokiose grupėse ir jų būklė labai priklauso nuo vietos sąlygų ir neįmanoma pateikti vienos universalios taisyklės.

Labai tikiuosi, kad ši geroji kaimyninės šalies taikoma praktika bus taikoma ir Lietuvos miškuose.

Vilniaus sankryžoje – „Stipriausių Lietuvoje“ parkas

Vienoje judriausių sostinės vietų, Gerosios Vilties transporto žiede, rugsėjo 17 d. pasodinta daugiau kaip du šimtai ąžuoliukų, berželių, klevų ir liepų, kurie suformavo naują – „Stipriausių Lietuvoje“ parką. Jis sužaliavo bendrovės „Creditinfo Lietuva“ iniciatyva, o prisijungti prie žalesnės Lietuvos kūrimo kredito biuras pakvietė daugiau įmonių.

„Šiomet „Stipriausių Lietuvoje“ vardui nutarė suteikti dar daugiau prasmės – už kiekvieną „Stipriausių Lietuvoje“ sertifikatą įsipareigojome pasodinti po medelį ir pakvietėme kitas įmones įsitraukti į šią iniciatyvą, – sako Aurimas Kačinskas, „Creditinfo Lietuva“ generalinis direktorius. – Džiugu, kad patikimiausios bendrovės išsiskiria stipria socialine atsakomybe. Suprati mas, žvelgiant į naująjį parką, kad tai mūsų pasodinti medžiai, yra ne mažiau svarbus nei geri finansiniai rezultatai.“

Parkai miestuose – ilgalaikė investicija į oro kokybę

Pirmajam „Stipriausių Lietuvoje“ parkui pasirinkta viena iš judriausių sostinės vietų – Gerosios Vilties transporto žiedas, kuriuo kasdien pravažiuoja dešimtys tūkstančių transporto priemonių. Į Geležinio Vilko g., Savanorių ir Laisvės prospektų sankirtos vietą užsuka pasivaikšioti aplink gyvenantys vilniečiai. Čia truko žalumos, o rūpinimasis oro kokybe kasmet tampa vis svarbesnis.

Augant naujai įkurtam parkui ši gyventojų pasivaikščiojimo vieta taps patrauklesnė, joje pasodinti medžiai vasarą suteiks daugiau gaivaus pavėsio, o žvarbiomis rudens ir žiemos dienomis saugos nuo vėjų. Aplinkosaugos specialistų skaičiavimais, kiekvienas suaugęs medis per metus sugeria iki tonos anglies dioksido, todėl judrių transporto vietų apželdinimas medžiais ateityje ženkliai prisidės prie oro kokybės gerinimo ir šiltnamio efekto mažinimo.

Medelių sodinime dalyvavo daugiau socialiai atsakingų įmonių

Naujojo parko įkūrimui pritarė Vilniaus savivaldybė, kuri organizavo medelių įsigijimą, naujojo parko planavimą ir aprūpinimą būtinomis priemonėmis.

„Creditinfo“ kvietimu medelių sodinime dalyvavo dar apie 20 įmonių, pelniusių „Stipriausių Lietuvoje“ sertifikatą: „Roche Lietuva“, „Kelionių panorama“, „Statumas“, „Partnerpakas“, „In Fatis“, „Laminato spalvos“, „Švaistė“, „Vilkesta“, „Protingi baldai“, „Presoa“, „BLSVINEDA“, „Apskaitos valdymas“, „Grandis LT“, „Patikėtinis“, „Kūmas“, „Arbovita ir Ko“, „Aplius LT“, „Gartruda“, „Megvita“, „UTU“, „Hiltus“, „Elektrolitika“, „Elektros trauka“, „Ieva ir ko“.

Parengta pagal www.zenpr.lt inf.

Miškininkai ruošiasi žiemai

Valstybinių miškų urėdijos miškininkai pradėjo vienus svarbiausių darbų – želdinių apsaugą nuo laukinių gyvūnų pažeidimų. Medeliai siekiant apsaugoti nuo elninių žvėrių pažeidimų yra tepami repelentais, saugomi individualiomis apsaugos priemonėmis ar tveriamis tvoromis. Tai kasmet padeda apsaugoti daugiau nei 20 tūkst. ha miško želdinių plotą, o aptveriant – dar net 7 tūkst. ha.

„Kiekvieną pavasarį miškuose pasodiname apie 30 mln. medelių, kurie, kol sutvirtėja ir užauga tvirtu bei sveiku medynu, yra itin pažeidžiami žiemos laikotarpiu, kuomet elniniai žvėrys nukandžioja jų viršūninius bei šoninius ūglius, laupo kamienų žievę. Pažeisti medeliai, priklausomai nuo pažeidimo laipsnio, tampa neatsparūs grybinėms ligoms, skursta ar apskritai žūva. Todėl vienas svarbiausių miškininkų darbų – juos nuo tokių pažeidimų apsaugoti“, – sakė Valstybinių miškų urėdijos vadovas Valdas Kaubė.

Ruduo, kuomet pasibaigusi medelių vegetacija, o temperatūra dar aukščiau nulio laipsnių ir augalas sausas – palankiausias metas mi-

kuose esančių medelių ūglius aptepti repelentais – medžiaga, kuria apteptos pažeidžiamos jaunų medelių dalys (ūgliai, liemenys) atbaido žvėris savo kvapu bei skoniu: repelento sudėtyje esančios medžiagos padaro medelių žievę ir ūglius žvėrimis graužti netinkamus.

Repelento parinkimas ir naudojimas priklauso nuo elninių žvėrių kiekio teritorijoje. Jei tokių gyvūnų teritorijoje nėra daug, galima repelentu aptepti tik viršūninį medelio ūglį. Jei miške gyvūnų skaičius didesnis, būtina apsaugoti ir šoninių šakų ūglius. Repelentai dažniausiai naudojami jaunuose, spygliuočių bei kietųjų lapuočių želdiniuose ir tepami kasmet, kol medelis pasiekia 2 metrų aukštį.

Dar vienas būdas, nors ir rečiau naudojamas, kuriuo miškininkai saugo medelius – į ūglius įspraudžiama avies vilna, dėl kurios kvapo žvėrys vengia skabyti medelių ūglius.

Pasodintus medelius miškininkai apsaugo ir individualiomis medelių apsaugomis, jomis apgaubdami medelių kamienus ir lajas. Paūgėjusiam augalui tokia apsauga nebereikalinga, tad ją galima naudoti pakartotinai kitiems medeliams. Šiuo būdu miškininkai medelius apsaugo ne tik nuo elninių žvėrių, bet ir zuikių ar graužikų.

Tam, kad medyną užauginti sveiką ir tvirtą, neužtenka rūpintis tik pasodintais medeliais, kanopiniai žvėrys žalos pridaro ir vyresnio amžiaus medynuose visai nulaupydami paūgėjusių medelių žievę ar juos išlauždami savo svoriu. Želdiniai saugomi tveriant juos vielos tinklo tvora, kuri yra gana brangi, tačiau efektyvi apsaugos priemonė: želdiniai ir žėliniai, kurių rūšinėje sudėtyje yra 50 proc. ir daugiau ąžuolo ir (ar) buko, aptveriami specialia, apsaugai nuo žvėrių tinkama tvora, aptveriant spygliuočių ir kietųjų lapuočių želdinius ir (ar) žėlinius nuo žvėrių pažeidimų, tvora turi būti ne žemesnė kaip 2 m. Jeigu naudojami mediniai kuolai, jie turi būti pagaminti iš spygliuočių ar kietųjų lapuočių medienos. Tvoroje įrengiami sandariai uždaromi vartai arba laipteliai ją perlipti. Miško valdytojas arba savininkas privalo tvorą prižiūrėti ir remontuoti, kad į aptvertą teritoriją nepatektų žvėrys. Tvorą miške laikoma, kol medžius būtina saugoti nuo žvėrių pažeidimų.

Veisiejų RP persikelia į kitas patalpas ir vadinsis Druskininkų RP

Valstybinių miškų urėdijos Veisiejų regioninis padalinys persikelia į pastatą M. K. Čiurliono g. 96, Druskininkuose ir taip pat keičia pavadinimą – nuo šiol vadinsis VĮ Valstybinių miškų urėdijos Druskininkų regioniniu padaliniu.

Padalinys iš Veisiejų perkeltas atsižvelgiant į urėdijos darbuotojų prašymus: Druskininkuose esantis urėdijai priklausantis pastatas, į kurį jau nuo spalio 1 dienos persikelia padalinio administracijos darbuotojai, yra geresnės būklės, geografiškai ir strategiškai geresnėje vietoje. Darbuotojams naujame pastate bus sukurtos geresnės darbo sąlygos, tuo tarpu senasis pastatas Veisiejuose reikalauja kelių šimtų tūkstančių eurų investicijų į elektros instaliacijos, kanalizacijos, pastato stogo ir vidaus patalpų remonto darbus.

Įvertinus visą padalinio teritoriją, atvykimas į administracinį pastatą bendrai visiems darbuotojams sutaupytų net 243 kilometrų atstumą.

Visi aktualūs Druskininkų regioninio padalinio kontaktiniai duomenys bei adresas yra skelbiami VMU interneto svetainėje www.vivmu.lt.

VMU inf.

VMU archyvo nuotraukos

„Miško kuopa“ sutelkė miškų švarai neabejingus piliečius

Visoje Lietuvoje š. m. rugsėjo 11 d. vyko miškininkų organizuota talka – „Miško kuopa“, suvienijusi visus neabejings gamtai piliečius.

Kiek tiksliai atliekų buvo surinkta talkos metu – miškininkai dar įvertins, tačiau preliminarai skaičiuojama, kad su visuomenės pagalba miškai per dieną apšalė nuo tonų atliekų – senų padangų, statybinio laužo, automobilių detalių, buitinės technikos, senų drabužių, plastiko ir kito išvalytų sandėliukų turinio. Talka vyko 38 VĮ Valstybinių miškų urėdijos parinktose visoje Lietuvoje.

„Atliekoms išmesti naudokimės ne miškais, o mūsų sukurtomis stambiagabaričių atliekų aikštelėmis, rūšiavimo konteneriais kiemuose tam, kad atliekos būtų teisingai sutvarkytos. Esame jau brandi visuomenė, nors neišvengė klaidų, galime užauginti naują kartą, kuri dar atsakingiau žiūrės į atliekų rūšiavimą. Todėl į tokias talkas turime įtraukti ir daugiau jaunimo. Ačiū visiems, kurie susirinko ir skyrė savo laiką miškams tvarkyti“, – sako aplinkos ministras Simonas Gentvilas.

Pasak VMU direktoriaus Valdo Kaubės, pirmiausia – didžiulis ačiū visiems, kurie šią dieną skyrė bendrai talkai su miškininkais ir kartu padėjo pamatą naujai tradicijai, kuri bus tęsiama ir ateinančiais metais. „Esu įsitikinęs, kad ši talka taps tokia pat laukiama, kaip ir kiti mūsų – miškininkų – renginiai, vienijantys neabejings miškams piliečius. Bendras darbas suvienija ne tik bendram tikslui, bet ir idėjoms – mūsų kolegų talkos dalyviams daug pasakojo tai, ką miškininkai veikia, kiek žinau, padaliniuose ir toliau tęsis miškininkų bei

visuomenės bendrystė ir kitose srityse, ne tik kuopiant šiukšles“, – sakė Valstybinių miškų urėdijos direktorius V. Kaubė.

Pasak VMU vadovo, vienoje vietoje, kurioje buvo tvarkomasi aplink Vilnių, rasta didžiulė krūva langų rėmų su stiklais – akivaizdu, kad buvo pakeisti viso pastato langai ir jais atsikratyta miškuose tiesiog pačiame Vilniuje – palei geležinkelį.

„Aptinkame šiukšlių giliai miškuose, tačiau nebaudžiami teršėjai nesibaimina versti atliekas ir itin matomose vietose. Tikiu,

kad po šios akcijos atsiras daugiau pilietišių žmonių, kurie, kilus įtarimui, kad į kažką į mišką atvažiuo atsikratyti šiukšlių – paskambins 112“, – sakė V. Kaubė.

Talkos pavadinimas „Miško kuopa“ taip pat sugalvotas neatsitiktinai – galvojant apie kuopiamą mišką ir jo tvarkymą visiems susivienijus į bendras kuopas – tai apima gamtos saugojimo, tvarkymo ir bendruomeniškumo elementus. Nors miškininkai atskiruose regioniniuose padaliniuose rengdavo miško tvarkymo talkas su aktyviomis bendruomenėmis ar jaunaisiais miško bičiuliais, šiais metais nuspręsta įgyvendinti nuo pernai metų brandintą idėją į miškus pakviesti visą pilietiskai nusiteikusių visuomenę ir skirti vieną dieną bendrai švarinimosi akcijai – taip sutelkiant neabejings gamtai piliečius.

VMU inf.

Pastaba. Nuotraukose užfiksuotos talkos, vykusios VMU Šalčininkų RP Panerių girininkijos miške, akimirkos.

Prekybos centre *Ozas* – galimybė pamatyti mišką

Pirmajame prekybos centro *Ozas* aukšte dviem savaitėms buvo įkurdintas mini miškas – bendras prekybos centro ir Valstybinių miškų urėdijos projektas.

„Kartu su Valstybinių miškų urėdija vienoje iš PPC *OZAS* poilsio ir pramogų zonų įkurtas žaliuojantis miškelis iš net 16 tūkst. beržų, pušų bei eglėlių sodinukų neabejotinai patrauks lankytojų dėmesį bei sk leis itin svarbią žinią, jog didžiausias turas yra miškai, kurie kaip skydas saugo nuo klimato atšilimo. Todėl Lietuvos miškai yra nuolat atsodinami, atnaujinami bei saugomi. Dėmesys aplinkai yra viena pagrindinių mūsų veiklos sąlygų, tad džiaugiamės šia partneryste ir galimybe pasakoti apie tvarumo bei aplinkos puoselėjimo temų aktualumą, šįkart – praktiškai pademonstruojant, kaip atrodo mažytės pušelės, berželiai ar eglutės, kurios netrukus pradės naują savo gyvavimo ciklą. Ekspoziciją galės aplankyti visi prekybos centro lankytojai, na, o vėliau šie sodinukai keliaus į jiems skirtą vietą – mūsų šalies miškus“, – teigė prekybos ir pramogų centro *Ozas* turto valdytoja Ina Augulienė.

Visi 16 000 medelių į prekybos centrą *Ozas* atkeliavo iš moderniausio Valstybinių miškų urėdijos medelyno ir lankytojus džiugins net dvi savaites. Vėliau miško sodmenys grįš į medelyną ir žiemai keliaus į šaldytuvus, kuriuose lauks pavasario – balandį, kai vyksta miško sodinimo darbai, – medeliai bus pasodinti miške.

„Valstybinių miškų urėdija savo medelynuose kasmet užaugina apie 50 mln. medelių, kurie vėliau sodinami Lietuvos miškuose. Medelynuose vienu metu miškininkų prižiūrimi auga milijonai miško sodmenų, todėl džiaugiamės galimybe lankytojams parodyti bent dalį viso proceso, kaip nuo sėklos iki medelių užauginami miško sodmenys ir papasakoti, kiek daug kruopštaus darbo į tai įdeda miškininkai“, – sakė VMU vadovas Valdas Kaubė.

Šiuo metu Lietuvoje veikia 2 modernūs VMU medelynai, kuriuose sumontuota automatizuota konteinerių įranga, kai sėklos sėjamos ne į atvirą gruntą, o į specialius tam pritaikytus konteinerius – būtent specialiuose konteineriuose augančius miško sodmenis ir turi galimybę pamatyti lankytojai. Šis technologinis sprendimas leidžia išauginti 3 sodmenų rotacijas per vieną sezoną.

Visos sėklos, iš kurių auginami miško sodmenys, surenkami VMU prižiūrimose sėklinėse miško medžių plantacijose. Kasmet paruošiama apie 2500 kg miško medžių sėklų, tokiam sėklų kiekiui paruošti kasmet išaižoma apie 170 000 kg kankorėžių.

VMU inf.

VMU archyvo nuotrauka

Graikinio riešutmedžio (*Juglans regia*) kenkėjai

Dr. BANGA GRIGALIŪNAITĖ, dr. ANTANAS MATELIS, dr. DAIVA BUROKIENĖ

Gamtos tyrimų centro Botanikos instituto Augalų patologijos laboratorija

Graikinis riešutmedis (*Juglans regia*) – riešutmedinių (*Juglandaceae*) šeimos 20–35 m aukščio, išgyvenantis iki 300 metų medis. Apie šį augalą bei jį puolančius grybinių ir bakterinių ligų sukelėjus rašėme žurnale „Mūsų girios“ 2016 m.

Dažniausiai paplitę ir pažeidžiantys brandesnio amžiaus medžius yra **riešutmedinė marsonina**, **bakterinė degligė**, aptinkami ant kamienų: **žvynuotoji skylėtbudė**, **paprastasis raudospuogis**, **paprastoji alksniabudė** bei **žievagrybinių šeimos grybai**.

Pastarosiomis vasaromis, esant aukštai oro temperatūrai labai plito **riešutmedinis amaras** (*Panaphis juglandis*) ir **galus** formuojantys kenkėjai tuo sumažindami net riešutų derlių. Be to apnikti ligų ir kenkėjų riešutmedžių lapai yra netinkami naudojimui.

Riešutmedžio lapai turi labai daug vertingųjų savybių. Žmonės nuo seno juos

džioviną, maišo su kitomis vaistingomis žolėmis ar vaisiais, fermentuoja ir naudoja arbatai. Jauni lapai turi daug vitamino C, gydo aterosklerozę, jais skalaujama gerklė nuo uždegimo, jie mažina cukraus kiekį kraujyje, gerina virškinimą ir kt. Lapai skinami birželį nuo dar nederančių augalų, bet reiktų matyti, ar jie yra sveiki, neapnikti ligų bei kenkėjų. Karštomis vasaromis lapus puola erkės, amarai. Kartais amarų žmonės nepastebi, o nori atsikratyti tik skrudėmis, kurios minta amarų išskiriamu lipniu skysčiu.

Riešutmedinis amaras (*Panaphis juglandis*) sin. (*Callaphis juglandis*) puola riešutmedžio lapus išsidėstydami eilėmis pagal lapų gyslas. Iščiulptų lapų centrinė gysla nustoja augti. Jau rugpjūtį lapai pagelsta ar parausta, sukasi. Per visą augalų vegetaciją išsivysto kelios amarų generacijos. Rugsėji apvaisintos patelės pradeda dėti kiaušinėlius, kurie visada sėkmingai peržiemoja.

Sodinė juostasraigė, šviesialūpė dryžė (*Cepaea hortensis*) visą vasarą nuo gegužės iki spalio deda kiaušinėlius, jaunikliai išsiritę per dvi–tris savaites, be pavojaus gali išgyventi keletą metų, graužia žalius beveik visų tipų augalų lapus.

Amarai liepą

Amarai rugsėjį

Stambūs galai

Mažesni galai

Sodinė juostasraigė

Sodinės juostasraigės nugrauzti lapai

Amarų pakenkti lapai liepą

Nuo amarų susisukę lapai

Dėl amarų pažeidų priešlaikinis lapų džiūvimas

BANGOS GRIGALŪNAITĖS nuotraukos

Galai – tai parazitinių kenkėjų augalų audiniuose sukeltos deformacijos. Daugiausia žalos augalams padaro vabzdžiai, kurie ant augalų lapų padeda kiaušinėlius, o iš jų išsiritusios lervos išskiria tam tikras dirginančias medžiagas, kurios ir sukelia augalo audinių ląstelėse gausesnį dalijimąsi bei intensyvesnį augimą. Išsivysto įvairiausių

formų ir skirtingo dydžio nuo kelių milimetrų iki kelių centimetrų, apskritos, citriniškos išaugos – galai. Juose aptinkama daugiau maisto medžiagų, kuriomis ir maitinasi kenkėjai.

Augalų deformacijas gali sukelti sraigės (moliuskai), grybai, bakterijos ir net gyvūnai. Šiuo atveju, atsiradę galai ant graikinio

riešutmedžio lapų galėjo būti sukelti amarų arba amerikietiško baltojo drugelio vikšrų.

Pastaraisiais metais pakilusi oro temperatūra pagausina ir kenkėjų populiacijas. Kenkėjai sutrikdo ne tik riešutmedžių, bet ir kitų augalų lapų augimą ir net derlių. Nusilpusius augalus labiau puola grybinių ir bakterinių ligų sukėlėjai.

**DIDELIAIS KIEKIAIS
SUPERKAME BERŽO RĄSTUS**
nuo 16 cm skersmens

Informacija apie supirkimo kainas ir sąlygas internete www.likmere.lt
telefonais 8 340 60054, 8 687 51927, el. paštu info@likmere.lt

LIKMERĖ

Medienos produktų eksporto ir

RAIMUNDAS BEINORTAS, Lietuvos medienos pramonės įmonių asociacijos „Lietuvos mediena“ direktorius

Statistikos departamento duomenimis, pirmą 2021 m. pusmetį, lyginant su 2020 m. tuo pačiu laikotarpiu, Lietuvos eksportas padidėjo 18,8 proc. ir siekė 15,7 mlrd. Eur, o importas – 24,4 proc., t. y. apie 16,9 mlrd. Eur. Lietuvos užsienio prekybos deficitas sudarė 1,2 mlrd. Eur ir buvo tris kartus didesnis nei 2020 m. pirmą pusmetį.

Prekyba mediena bei jos gaminiais (įskaitant popierių ir jo produktus) pirmą 2021 m. pusmetį augo sparčiau nei bendra užsienio prekyba. Lietuvos užsienio prekybos apyvarta (eksportas + importas) mediena bei jos gaminiais padidėjo 29 proc. ir sudarė 2,87 mlrd. Eur. Eksportuojamos produkcijos vertė buvo daugiau nei du kartus didesnė už importuojamų prekių, o teigiamas prekybos saldo per metus nuo 0,85 mlrd. Eur padidėjo iki 1,09 mlrd. Eur.

Eksportas. Per pusmetį eksportuotų medienos bei jos gaminių (įskaitant popierių ir jo produktus) vertė padidėjo 29 proc. iki 1,98 mlrd. Eur. Daugiausiai tam įtakos turėjo 30 proc. išaugusi išvežtų baldų, 42 proc. pjautinės medienos ir 37 proc. dailidžių bei stalių gaminių eksporto vertė. Per 2021 m. pirmą pusmetį sumažėjo tik medienos granulių ir briketų eksportas. Medienos bei jos gaminių (įskaitant popierių ir jo produktus) eksportas augo sparčiau nei bendras šalies, todėl jo dalis bendrame eksporte per metus padidėjo nuo 11,6 proc. iki 12,6 proc..

Vokietijos rinka išliko svarbiausia ir į šią šalį parduotų medienos bei jos gaminių vertė sudarė 254 mln. Eur, t. y. 37 proc. daugiau nei 2020 m. Eksportas į Švediją padidėjo 10 proc. iki 202 mln. Eur, į Jungtinę Karalystę – 49 proc. iki 149 mln. Eur, Norvegiją – 14 proc. iki 146 mln. Eur, Daniją – 28 proc. iki 140 mln. Eur, Lenkiją – 47 proc. iki 121 mln. Eur, Latviją – 23 proc. iki 115 mln. Eur. Labiausiai (78 proc.) augo eksportas į JAV, kur parduotų prekių vertė sudarė 109 mln. Eur.

Importas. Bendras Lietuvos importas 2021 m. pirmą pusmetį padidėjo 24 proc., o medienos bei jos gaminių (įskaitant popierių ir jo produktus) – 30 proc.. Šios produkcijos dalis bendrame importe nuo 5,0 proc. išaugo iki 5,3 proc. ir siekė 0,89 mlrd. Eur. Spartų importo augimą didžiąja dalimi nulėmė 66 proc. padidėjusi įvežtos pjautinės medienos vertė. Kiek mažesnę įtaką turėjo 30 proc. išaugęs baldų importas. Plaušų plokščių įvežta 54 proc. daugiau, o medienos drožlių ir OSB plokščių – 42 proc., bet dėl mažesnių

verčių jų įtaka bendram importo augimui buvo ne tokia žymi.

Medienos bei jos gaminių (įskaitant popierių ir jo produktus) daugiausiai įvežta iš Lenkijos – už 189 mln. Eur. Šių prekių importas iš Baltarusijos siekė 141 mln. Eur, iš Latvijos – 93 mln. Eur, Rusijos – 84 mln. Eur. Iš importui svarbesnių šalių, lėčiausiai (13 proc.) didėjo iš Vokietijos įvežamų prekių vertė, per pusmetį jų importuota už 65 mln. Eur.

Apvalioji padarinė mediena

Eksportas. Pirmą 2021 m. pusmetį eksportuota 0,83 mln. m³ apvaliosios padarinės (neskaitant malkų) medienos, arba 10 proc. mažiau nei prieš metus. Eksportas nuo 449 tūkst. m³ I ketvirtį sumažėjo iki 386 tūkst. m³ antrąjį, o tai 11 proc. mažiau nei 2020 m.

Latvija keletą metų iš eilės išlieka didžiausia eksporto rinka Lietuvos apvaliajai padarinei medienai, kur šios produkcijos išvežama daugiau nei pusė užsienio rinkose parduodamo kiekio. Taip pat yra nusistovėjęs ir eksportuojamas medienos kiekis – per pusmetį į šią šalį parduota 540 tūkst. m³ arba 2 proc. mažiau nei 2020 m. Iš šio kiekio 246 tūkst. m³ išvežta 2021 m. antrą ketvirtį. Apie pusę eksporto sudarė rąstai, taip pat nemaža dalis teko popiermedžiams. Per pusmetį į šią šalį eksportuota 439 tūkst. m³ spygliuočių ir 102 tūkst. m³ lapuočių apvaliosios padarinės medienos.

Apvaliosios padarinės medienos eksportas į Lenkiją 2021 m. I pusmetį išliko panašus kaip ir prieš metus – apie 136 tūkst. m³. Antrą ketvirtį šios šalies rinkoje pardavimai susitraukė iki 61 tūkst. m³. Didesnę išvežtą į Lenkiją medienos kiekio dalį sudarė spygliuočių popiermedžiai – 84 tūkst. m³. Spygliuočių rąstų eksportuota labai mažai, lapuočių apvaliosios medienos eksportas sumažėjo dešimtadaliu iki 52 tūkst. m³.

Nuo metų pradžios į Švediją išvežtas apvaliosios padarinės medienos kiekis siekė 64 tūkst. m³, arba penktadaliu mažiau nei 2020 m. Iš šio kiekio antrą ketvirtį ekspor-

tuota 29 tūkst. m³ arba ketvirtadaliu mažiau nei prieš metus. Spygliuočių popiermedžių eksportas sumažėjo nuo 34 tūkst. m³ 2020 m. iki 17 tūkst. m³, o beržo – išliko panašiam lygyje ir siekė 47 tūkst. m³.

Suomijos rinkoje 2021 m. pirmą ketvirtį medienos parduota ypatingai mažai – 14 tūkst. m³, tačiau antrą ketvirtį eksportas atsigavo ir išaugo iki 21 tūkst. m³. Nepaisant to, šis kiekis buvo du kartus mažesnis nei 2020 m. Kaip ir prieš metus didžiąją dalį (19 tūkst. m³) sudarė spygliuočių popiermedžiai, kurių eksportas per metus sumažėjo 75 proc. Tačiau 2,5 karto iki 17 tūkst. m³ padidėjo išvežamas lapuočių popiermedžių kiekis.

Pastaruosius pora metų apvaliosios padarinės medienos eksportas į Kiniją mažėja. Per 2019 m. pirmą pusmetį į šią šalį išvežta 114 tūkst. m³, o 2020 m. eksportuota 40 tūkst. m³. 2021 m. eksportas ir toliau mažėjo susitraukdamas iki 28 tūkst. m³. Nors antrą ketvirtį pardavimas buvo aktyvesnis ir siekė 17 tūkst. m³, tačiau tai vis tiek buvo 23 proc. mažiau nei 2020 m. Spygliuočių rąstų eksportas, kaip ir pernai, sumažėjo ir siekė 21 tūkst. m³, o lapuočių rąstų – šiek tiek padidėjo iki 7 tūkst. m³.

Importas. Apvaliosios padarinės medienos per 2021 m. pirmą pusmetį importuota 123 tūkst. m³ arba, lyginant su tuo pačiu 2020 m. laikotarpiu, ketvirtadaliu mažiau. Didžiausią įtaką importo mažėjimui turėjo sustojęs apvaliosios padarinės medienos importas iš Baltarusijos. Pernai per I pusmetį iš šios šalies buvo įvežta 83 tūkst. m³ medienos.

Kaip ir pernai iš Lenkijos importuoti tik spygliuočių rąstai, kurių įvežta 84 tūkst. m³, arba trečdaliu mažiau. Apvaliosios padarinės medienos importas iš Latvijos, lyginant su 2020 m. pirmu pusmečiu, išaugo beveik du kartus iki 36 tūkst. m³. Pirmą ketvirtį įvežtas panašus kiekis, kaip ir prieš metus – 11 tūkst. m³ medienos, tačiau antrą ketvirtį importuojami kiekiai sparčiai augo ir vien per birželio mėn. įvežta 12 tūkst. m³. Kaip ir pernai, iš šios šalies daugiausiai

importo 2021 m. I pusm. analizė

buvo importuota lapuočių rąstų. Iš Rusijos per pirmą 2021 m. pusmetį įvežtas kiekis buvo dvigubai mažesnis nei 2020 m.: pirmą ketvirtį importuota 1,5 tūkst. m³, antrą – 1,7 tūkst. m³. Visą importą iš šios šalies sudarė beržo apvalioji mediena.

Pjautinė mediena

Eksportas. Pirmą 2021 m. pusmetį eksportuota 640 tūkst. m³ pjautinės medienos, t. y. 3 proc. daugiau nei 2020 m. Antrą ketvirtį išvežtas pjautinės medienos kiekis (343 tūkst. m³), kaip ir įprasta, buvo didesnis nei pirmą. Eksporto augimą didžiąja dalimi lėmė 38 proc. išaugęs lapuočių pjautinės medienos eksportas. Jis pirmą šių metų pusmetį siekė 153 tūkst. m³; sausio–kovo mėn. eksportuota 64 tūkst. m³, o balandžio–birželio mėn. išvežta 88 tūkst. m³. Spygliuočių pjautinės medienos per pusmetį eksportuota 488 tūkst. m³, tai yra 4 proc. mažiau nei 2020 m. Iš šio kiekio pirmą ketvirtį išvežta 233 tūkst. m³, antrą – 254 tūkst. m³.

Kinija buvo pagrindine spygliuočių pjautinės medienos rinka 2020 m., tačiau šiomet iš šią šalį parduodamos produkcijos kiekiai drastiškai sumažėjo: pirmą ketvirtį eksportuota 9,3 tūkst. m³, antrą – 6,6 tūkst. m³. Tačiau, šią poziciją 2021 m. perėmė Prancūzija, kur eksportuota 67 tūkst. m³ medienos arba 28 proc. daugiau nei per tą patį 2020 m. laikotarpį. Antra pagal svarbą pjautinės spygliuočių medienos eksporto rinka tapo Vokietija. Į šią šalį per pusmetį parduota 50 tūkst. m³ medienos – 1,5 karto daugiau nei pernai. Tiek pirmą, tiek antrą ketvirtį eksportuota po 25 tūkst. m³. Dar sparčiau eks-

portas augo į Pietų Korėją, kur per pusmetį spygliuočių pjautinės medienos išvežta 42 tūkst. m³, arba 60 proc. daugiau nei 2020 m. Pardavimų tendencijos Jungtinės Karalystės rinkoje kito priešingai nei kitur: antrą ketvirtį spygliuočių medienos eksportuota 19 tūkst. m³, arba 13 proc. mažiau nei pirmą. Iš viso į šią šalį parduota 41 tūkst. m³ medienos arba 29 proc. daugiau nei prieš metus. Latvijoje pirmą ir antrą ketvirtį parduota atitinkamai 21 tūkst. m³ ir 17 tūkst. m³ spygliuočių pjautinės medienos. Dar sparčiau mažėjo eksportas į Daniją – nuo 22 tūkst. m³ pirmą ketvirtį iki 15 tūkst. m³ antrą. Spygliuočių pjautinės medienos eksportas į Saudo Arabiją išaugo nuo 6 tūkst. m³ iki 22 tūkst. m³.

Pagrindine pjautinės lapuočių medienos rinka ir toliau išliko Vokietija, kur parduota net 38 proc. viso kiekio. Eksportas į šią šalį antrą ketvirtį, lyginant su pirmu, padidėjo nuo 23 tūkst. m³ iki 35 tūkst. m³, o per pusmetį išvežtas medienos kiekis buvo trečdaliu didesnis nei prieš metus. Dar sparčiau, net dvigubai, augo eksportas į Belgiją. Per pusmetį į šią šalį parduota 19 tūkst. m³ medienos, iš kurios 11 tūkst. m³ eksportuota antrą ketvirtį.

Per 2021 m. pusmetį į Latviją eksportuota 12 tūkst. m³ pjautinės lapuočių medienos, tai yra tris kartus daugiau nei 2020 m. Eksportas į Nyderlandus, lyginant su 2020 m., išaugo 25 proc. iki 11 tūkst. m³.

Importas. Pirmą 2021 m. pusmetį pjautinės medienos importuota 773 tūkst. m³, arba 18 proc. daugiau nei 2020 m. Didėjo įvežami tiek spygliuočių, tiek lapuočių me-

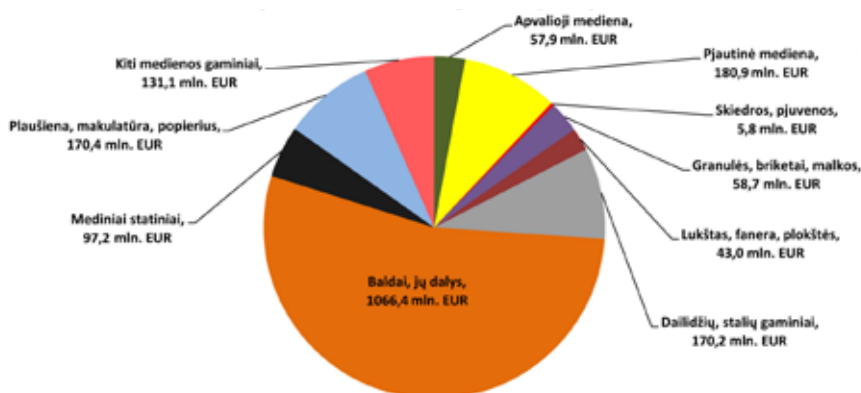
dienos kiekiai: spygliuočių medienos importas išaugo 16 proc. iki 682 tūkst. m³, o lapuočių – 29 proc. iki 91 tūkst. m³.

Importas iš Baltarusijos 2021 m. sumažėjo dešimtadaliu, tačiau įvežamos pjautinės medienos dalis bendrame importe išliko pakankamai ženkliai – 53 proc.. Didžiąją dalį šio kiekio sudarė pjautinė spygliuočių mediena, kurios per pusę metų įvežta 408 tūkst. m³ arba 12 proc. mažiau nei 2020 m. Antrą ketvirtį importas pasiekė 217 tūkst. m³, tačiau tai vis tiek buvo 5 proc. mažiau nei prieš metus. Lapuočių pjautinės medienos per pusmetį įvežta 18,7 tūkst. m³, kas yra 1,5 karto daugiau nei 2020 m. Antrą ketvirtį šios produkcijos importuota 8,6 tūkst. m³.

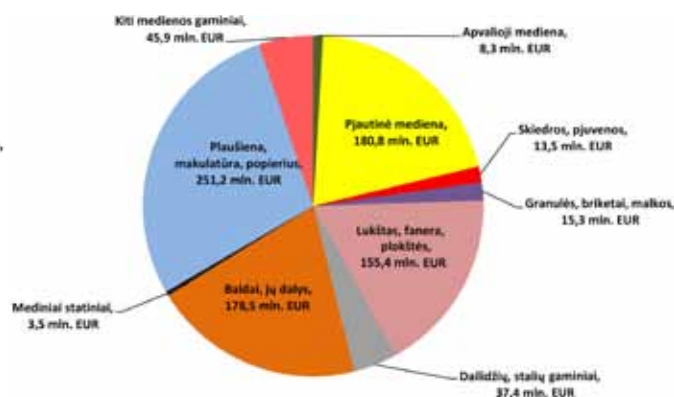
Sumažėjus pjautinės spygliuočių medienos kiekiams iš Baltarusijos, vėl išaugo importas iš Rusijos, Latvijos, Ukrainos ir Estijos. Per pusmetį spygliuočių medienos iš Rusijos, lyginant su 2020 m., įvežta du kartus daugiau: pirmą ketvirtį – 44 tūkst. m³, o antrą – 77 tūkst. m³. Lapuočių pjautinės medienos importas iš šios šalies 2021 m. pirmą pusmetį nors ir ne taip ženkliai kaip spygliuočių, bet vis tiek augo ir siekė 18 tūkst. m³. Iš šio kiekio 10,5 tūkst. m³ įvežta antrą ketvirtį.

Spygliuočių pjautinės medienos importas iš Latvijos pirmą šių metų pusmetį padidėjo pusantro karto iki 75 tūkst. m³. Daugiau šios produkcijos įvežta antrą ketvirtį – 41 tūkst. m³. Lapuočių pjautinės medienos importas pirmą šių metų pusmetį, lyginant su tuo pačiu 2020 m. laikotarpiu, išaugo net tris kartus ir siekė 15 tūkst. m³. Didžioji šios produkcijos dalis (11 tūkst. m³) įvežta antrą ketvirtį.

Medienos gaminių eksportas 2021 m. I pusm., EUR

Medienos gaminių importas 2021 m. I pusm., EUR

Spygliuočių pjautinės medienos importas iš Ukrainos pradėjo augti pirmą 2021 m. ketvirtį, kuomet įvežta 9,7 tūkst. m³. Antrą ketvirtį importuojami šios produkcijos kiekiai toliau didėjo ir pasiekė 19,1 tūkst. m³. Lapuočių pjautinės medienos per pirmą pusmetį įvežta 19 tūkst. m³, kas yra 9 proc. mažiau nei 2020 m. Ši mažėjimą nulėmė pirmas 2021 m. ketvirtis, kuomet įvežta 8,8 tūkst. m³ produkcijos. Tačiau antrą ketvirtį importas atsigavo ir pasiekė 10,0 tūkst. m³, o tai yra 5 proc. daugiau nei prieš metus. Daugiausiai importuota ažuolo pjautinės medienos: pirmą ketvirtį – 6,2 tūkst. m³, o antrą – 6,1 tūkst. m³.

Kitos svarbios šios medienos tiekėjos išliko Lenkija ir Rusija, iš kurių per pusmetį atitinkamai įvežta 11,7 tūkst. m³ ir 5,7 tūkst. m³ pjautinės medienos.

Per pirmą šių metų pusmetį buvo pjautinės medienos importuota tiek pat kiek ir prieš metus – 1,2 tūkst. m³. Iš šio kiekio 0,5 tūkst. m³ įvežta iš Vokietijos, o iš Ukrainos ir Lenkijos – po 0,3 tūkst. m³.

Medienos drožlių ir OSB plokštės

Eksportas. Medienos drožlių plokščių ir orientuotų skiedrų plokščių (OSB) eksportas pradėjo didėti 2020 m. antrą pusmetį ir šis didėjimas išsilaikė iki 2021 m. antro ketvirčio. Tačiau antrą ketvirtį išvežami plokščių kiekiai staiga pradėjo mažėti.

Nepaisant to, nuo metų pradžios medienos drožlių ir OSB plokščių iš Lietuvos eksportuota 75 tūkst. m³. Iš šio kiekio OSB plokštės sudarė 3,3 tūkst. m³, kitos plokštės – 72 tūkst. m³.

Pagrindine eksporto rinka, kaip ir anksčiau, išliko Lenkija, kur per pusmetį parduota 63 tūkst. m³ plokštės arba net 84 proc. bendro kiekio. Pirmus keturis šių metų mėnesius į Lenkiją buvo išvežama po 13,8 tūkst. m³ šios produkcijos, tačiau gegužės–birželio mėnesiais pardavimai sumažėjo iki 4,1 tūkst. m³. Per pusmetį eksportas į šią šalį, lyginant su 2020 m. tuo pačiu laikotarpiu, padidėjo šešis kartus.

Rimčiausia alternatyva Lenkijos rinkai buvo Vokietija, nors dar prieš metus plokštės eksportas į šią šalį praktiškai nevyko. Tačiau 2021 m. pirmą ketvirtį eksportuota 0,5 tūkst. m³, o antrą – net 4,9 tūkst. m³ produkcijos. OSB plokštės sudarė penktadalį šios kategorijos kiekio. Į Estiją pirmą 2021 m. pusmetį išvežta 2,4 tūkst. m³ plokščių, iš kurių vien per birželį eksportuota 1,1 tūkst. m³. Pusmečio eksportas į Latviją sumažėjo 2 proc. ir siekė 1,6 tūkst. m³ plokščių. Dar labiau – 33 proc. sumažėjo išvežamų plokščių kiekiai į Rusiją, kur parduota 0,6 tūkst. m³ produkcijos.

Importas. Per 2021 m. pirmą pusmetį medienos drožlių ir OSB plokščių importuota 252 tūkst. m³, t. y. beveik tiek pat kaip ir

prieš metus. Šiuo laikotarpiu importo apimtys smarkiai keitėsi: pirmą ketvirtį įvežamas kiekis buvo sumažėjęs iki 109 tūkst. m³, o antrą – išaugo iki 143 tūkst. m³. OSB plokščių per pusmetį importuota 50 tūkst. m³, arba penktadaliu daugiau nei prieš metus. Iš šio kiekio antrą ketvirtį įvežta 32 tūkst. m³. Medienos drožlių plokščių importuota 202 tūkst. m³, t. y. tiek pat kaip ir 2020 m.

Daugiausia OSB plokščių importuota iš Latvijos ir Lenkijos. Latvijos produkcijos antrą ketvirtį įvežta 15 tūkst. m³, o nuo metų pradžios – 21 tūkst. m³. Iš Lenkijos plokščių importuota atitinkamai 8 tūkst. m³ ir 16 tūkst. m³. OSB plokščių importo didėjimą didžiąja dalimi nulėmė išaugę įvežami kiekiai iš Baltarusijos ir Rusijos. Iš šių šalių plokščių importuota atitinkamai 4,9 tūkst. m³ ir 4,4 tūkst. m³.

Medienos drožlių plokščių per pirmą 2021 m. pusmetį daugiausia įvežta iš Latvijos – 70 tūkst. m³. Iš šio kiekio 39 tūkst. m³ plokščių importuota antrą ketvirtį. Iš Lenkijos šios produkcijos pirmą pusmetį importuota 66 tūkst. m³. Įvežamų plokščių kiekiai iš Baltarusijos, lyginant su tuo pačiu 2020 m. laikotarpiu, sumažėjo iki 23 tūkst. m³. Tačiau per pastaruosius pora mėnesių importas vėl suaktyvėjo ir vidutiniškai per mėnesį siekė 5,5 tūkst. m³. Importas iš Rusijos nuo 16 tūkst. m³ pirmą ketvirtį sumažėjo iki 9 tūkst. m³ antrą.

Baldai

Eksportas. Pirmą 2021 m. pusmetį iš Lietuvos eksportuota įvairių baldų už 1066 mln. Eur arba už 30 proc. didesnę sumą nei per 2020 m. tą patį laikotarpį. Iš šio kiekio antrą ketvirtį išvežtų baldų vertė siekė 546 mln. Eur ir buvo pusantro karto didesnė nei prieš metus. Medinių baldų per pirmą pusmetį eksportuota už 639 mln. Eur: pirmą ketvirtį – 308 mln. Eur, antrą – 331 mln. Eur.

Pagrindinės baldų rinkos išliko tos pačios kaip ir prieš metus, bet atskiroms šalims tenkanti eksporto dalis truputį keitėsi. Į Švediją jų parduota 15 proc. (2020 m. – 18 proc.), Vokietiją – 11 proc. (2020 m. – 12 proc.), Norvegiją – 9 proc. (2020 m. – 9 proc.), Daniją – 9 proc. (2020 m. – 8 proc.), Jungtinę Karalystę – 8 proc. (2020 m. – 7 proc.), JAV – 8 proc. (2020 m. – 6 proc.).

Eksportas į Švediją 2021 m. I pusmetį, lyginant su tuo pačiu 2020 m. periodu, padidėjo 9 proc. ir siekė 160 mln. Eur. Iš šio kiekio 80 mln. Eur sudarė pardavimai II ketvirtį.

Eksportas į Vokietiją ir Norvegiją antrą ketvirtį, lyginant su pirmu, sumažėjo po 7 proc. Vokietijos rinkoje antrą ketvirtį baldų parduota už 56 mln. Eur, o per pusmetį 116 mln. Eur kas yra 18 proc. daugiau nei pernai.

Į Norvegiją antrą ketvirtį baldų išvežta už 44 mln. Eur, o per pusmetį už 92 mln. Eur, t. y. yra 23 proc. daugiau nei 2020 m. Eksportuojamų baldų vertė į Daniją išaugo

39 proc. ir siekė 92 mln. Eur, iš kurių 47 mln. Eur sudarė antro ketvirčio pardavimai.

Pirmo pusmečio eksportas į Jungtinę Karalystę taip pat stipriai išaugo (43 proc.) ir siekė 86 mln. Eur. Ženklausias pardavimų augimas 2021 m. antrą ketvirtį, lyginant su pirmu, buvo JAV rinkoje – 38 proc., kuomet pardavimai nuo 36 mln. Eur pirmą ketvirtį padidėjo iki 50 mln. Eur antrą. Eksportas į Nyderlandus nuo 28 mln. Eur pirmą ketvirtį išaugo iki 30 mln. Eur antrą. Prancūzijos rinkoje per pirmą pusmetį baldų parduota už 51 mln. Eur arba 57 proc. didesnę sumą nei prieš metus. Eksportas į Lenkiją per pusmetį pasiekė 49 mln. Eur ir buvo 41 proc. didesnis nei 2020 m.

Per 2021 m. pirmą pusmetį medinių baldų parduota už 639 mln. Eur, kas sudarė 60 proc. bendros baldų eksporto vertės. Į Vokietiją jų išvežta už 75 mln. Eur, Švediją – 72 mln. Eur, JAV – 71 mln. Eur. Antrą ketvirtį JAV tapo pagrindine medinių baldų eksporto rinka, kur šios produkcijos parduota už 41 mln. Eur arba 82 proc. bendros eksportuotų baldų vertės.

Importas. 2021 m. pirmą pusmetį baldų importas, lyginant su tuo pačiu 2020 m. laikotarpiu, padidėjo 30 proc. ir siekė 179 mln. Eur. Antrą ketvirtį šios produkcijos įvežta už 91 mln. Eur, tai yra 4 proc. daugiau nei pirmą. Medinių baldų per pusmetį importuota už 65 mln. Eur, o antrą ketvirtį – už 32 mln. Eur, t. y. už mažesnę sumą nei pirmą.

Pirmą 2021 m. pusmetį baldų iš Lenkijos įvežta už 46 mln. Eur arba 34 proc. didesnę sumą nei 2020 m. Lyginant ketvirčių statistiką, matoma mažėjimo tendencija: antrą ketvirtį importuota už mažesnę sumą (22,5 mln. Eur) nei pirmą. Panašiai keitėsi importas ir iš Vokietijos bei Švedijos. Pirmą ketvirtį baldų iš Vokietijos įvežta už 9,4 mln. Eur, o antrą – už 8,2 mln. Eur. Nepaisant šio kritimo, per pusmetį importo vertė išliko 36 proc. didesnė nei 2020 m. Iš Švedijos pirmą šių metų ketvirtį baldų įvežta už 7,5 mln. Eur, o antrą – 6,7 mln. Eur. Tačiau dėl ypatingai mažos importo vertės 2020 m. antrą ketvirtį, per 2021 m. pirmą pusmetį įvežtų baldų vertė išliko 55 proc. didesnė nei prieš metus.

Sparčiai savo pardavimus Lietuvos rinkoje didino Baltarusijos gamintojai, jų eksportas nuo 4,5 mln. Eur I ketvirtį padidėjo iki 5,5 mln. Eur antrą. Per pusmetį įvežtų baldų vertė iš šios šalies, lyginant su 2020 m. tuo pačiu laikotarpiu, išaugo daugiau nei 2 kartus.

Baldų importas iš Kinijos pirmą pusmetį buvo didesnis nei iš Vokietijos ar Italijos. Pirmą ketvirtį iš šios šalies įvežta produkcijos už 6,3 mln. Eur, o antrą ketvirtį importas išaugo iki 10,5 mln. Eur. Iš Italijos per pusmetį baldų įvežta už 17 mln. Eur, t. y. už panašią sumą kaip ir 2020 m.

Importas iš Latvijos antrą ketvirtį išaugo iki 5,3 mln. Eur, o per pusmetį šios produkcijos įvežta už 8,8 mln. Eur.

Medienos gaminių eksporto ir importo 2021 m. I pusm. palyginimas pagal vertę ir kiekį

Medienos produktai	vnt.	EKSPORTAS					IMPORTAS				
		2021			2021/2020		2021			2021/2020	
		1000 vnt.	1000 Eur	%	% (vnt.)	% (Eur)	1000 vnt.	1000 Eur	%	% (vnt.)	% (Eur)
Mediena, medienos gaminiai	-		647 520	32,7%	-	32%		456 495	51,3%	-	42%
- Malkos	(m³)	133	17 757	0,9%	9%	82%	31	2 130	0,2%	92%	27%
- Skiedros, pjuvenos	(m³)	153	5 776	0,3%	14%	14%	718	13 492	1,5%	47%	43%
- Granulės, briketai	(t)	298	40 943	2,1%	-5%	-12%	135	13 133	1,5%	-16%	-28%
- Medžio anglis	(t)	2	1 266	0,1%	95%	77%	4	2 167	0,2%	17%	29%
- Apvalioji (padarinė) mediena	(m³)	835	57 890	2,9%	-10%	10%	123	8 288	0,9%	-26%	17%
-- spygliuočių	(m³)	604	44 516	2,2%	-11%	11%	85	5 975	0,7%	-6%	32%
-- lapuočių	(m³)	230	13 374	0,7%	-7%	5%	38	2 313	0,3%	-51%	-11%
- Pjautinė mediena (įskaitant pabėgius)	(m³)	640	180 900	9,1%	3%	42%	773	180 784	20,3%	18%	66%
-- spygliuočių	(m³)	488	137 200	6,9%	-4%	38%	682	143 600	16,1%	16%	78%
-- lapuočių	(m³)	153	43 700	2,2%	38%	60%	91	37 184	4,2%	29%	32%
- Lukštas	(m³)	47	11 154	0,6%	7%	23%	26	21 489	2,4%	73%	40%
- Fanera (klijuota)	(m³)	7	4 814	0,2%	50%	127%	47	21 643	2,4%	30%	54%
- Drožlių plokštė	(m³)	75	12 814	0,6%	373%	342%	252	57 618	6,5%	3%	42%
- Plaušų plokštė	(m³)	52	14 185	0,7%	17%	27%	150	54 605	6,1%	43%	54%
- Dailidžių, stalių gaminiai	(t)	62	170 157	8,6%	37%	37%	21	37 448	4,2%	13%	5%
- Medinė tara	(t)	170	61 383	3,1%	6%	31%	37	10 568	1,2%	6%	21%
- kiti medienos gaminiai	-	38	68 480	3,5%	-	32%	32	33 130	3,7%	10%	35%
Plaušiena, makulatūra	(t)	54	12 491	0,6%	20%	86%	54	18 058	2,0%	24%	49%
Popierius, jo gaminiai	(t)	111	157 878	8,0%	-6%	5%	241	233 137	26,2%	14%	10%
Baldai, jų dalys	-		1 066 368	53,8%	-	30%		178 544	20,1%	-	30%
Surenkami mediniai statiniai	(t)	62	97 173	4,9%	26%	33%	4	3 472	0,4%	62%	102%
IŠ VISO:	-		1 981 429	100,0%	-	28,8%	-	889 705	100,0%	-	30,0%
dalis bendrame Lietuvos eksporte, importe (%)				12,6%					5,3%		
Bendras Lietuvos importas, eksportas (mln. Eur) / pokytis			15 693			18,8%		16 918			24,4%

Aplankėme Latvijos kolegas

Rugpjūčio 26-27 dienomis LMPF 12 narių delegacija viešėjo Latvijoje kolegų iš Latvijos miško pramonės darbuotojų profesinių sąjungų federacijos (LMNA) kvietimu. Viešnagės tikslas – pasidalinti profesinių sąjungų veiklos aktualijomis ir patirtimi. LMNA yra Latvijos laisvųjų profesinių sąjungų konfederacijos narė, o šiuo metu jos sudėtyje yra 22 profesinės sąjungos. Dešimt profesinių sąjungų jungia miškininkus, o dvylika veikia įvairiose su medienos ir popieriaus pramone susijusiose įmonėse. Miškininkų profesinės sąjungos sudarytos teritoriniu principu ir jungia tik Latvijos Valstybinėje miškų tarnyboje (VMT) dirbančius darbuotojus. Šiuo metu jos darbuotojai su nerimu kalba apie vėl laukiančią reformą, nes nauja VMT vadovybė ekonominiais tikslais planuoja iš 10 teritorinių padalinių suformuoti keturis, sutapant lėšų darbo užmokesčio padidinimui liekantiems darbuotojams. Kiek išsiaiškinome, tai jų atlyginimai, bent jau eilinių, panašūs į dirbančių mūsų Valstybinių miškų tarnyboje.

Nors valstybinius miškus valdančioje įmonėje AS „Latvijas valsts meži“ (LVM) profesinės sąjungos dar nėra, pirmą viešnagės dieną turėjome galimybę apsilankyti viename iš trijų didžiųjų LVM medelynų „Mazsili“. Tai modernus, su uždara šaknų sistema miško sodmenis auginantis medelynas.

Medelyne nuolat dirba apie 65 darbuotojai, iš kurių trys yra vadovaujantys bei tvarkantys apskaitą. Kasmet medelynas realizuoja apie 20 mln. sodmenų, išaugintų šiltnamiuose ir auginimo aikštelėse prie jų, o nedidelė dalis yra persodinama paauginti į atvirą gruntą.

Žinodami, kad ir Lietuvoje orientuojamasi į tokius modernius didelius medelynus, latviai perspėjo, kad labai pavojinga „visus kiaušinius laikyti vienoje kraitelėje“, nes šią vasarą virš medelyno laukų praėjusi ledų kruša sunaikino per 2 mln. aikštelėse auginamų sodmenų. Taigi, didelė koncentracija vienoje vietoje taip pat turi minusų. Įspūdį padarė daug įvairios įrangos, mechanizmų, automa-

tizuotos linijos sėjimui ir sodmenų apdorojimui, buitinės patalpos darbuotojams, valgymui skirta erdvi patalpa su visa įranga greitai pasigaminti ar pasišildyti maistą, keletu kavos aparatų ir kita.

Labai domino LVM veikla, susijusi ne vien tik su miškininkystės reikalais. Buvome apgyvendinti LVM priklausančiame poilsio ir turizmo centre „Sparė“. Tai moderniai įrengtų, apšildomų poilsio namelių kompleksas. Jame yra namelis – salė konferencijoms, valčių, vandens dviračių nuoma, pirtis, lauko kepsninės, vieta kemperiams, įkrovimo stotelė elektromobiliams, pažintinis gamtos takas ir kt. Daugelis namelių pritaikyti neįgaliesiems (lifas, pandusas).

Šią visą struktūrą prižiūri LVM padalinys, besirūpinantis poilsio miškuose organizavimu, gamtos saugos reikalais ir viešaisiais ryšiais. Iš pateiktos gausios literatūros apie LVM veiklą sužinojome, kad poilsiu skirtų objektų valstybiniuose miškuose yra daug, iš kurių

apie 10 yra apmokami, o keletas iš jų teikia nakvynės paslaugas. Trijuose veikia turizmo ir poilsio centrai, iš kurių prabangiausias – Jaunmoku pils.

Be miškininkystės ir poilsio paslaugų veiklos, LVM teikia medžioklės plotų nuomos paslaugas, prekiauja surinktomis medžių sėklomis ir išaugintais sodmenimis, parduoda žemės gelmių išteklius: smėlį, žvyrą, durpes. LVM disponuoja daugiau nei 100 įvairių karjerų, esančių visoje Latvijos teritorijoje. Rekultivavus vienus karjerus, atidaromi nauji. Antroje šių metų pusėje planuojama pradėti eksploatuoti dar 9 naujus karjerus. Kasybos vietos yra kruopščiai atrenkamos, kad atitiktų įmonės ir šalies ekonomikos poreikius, susijusius su smėliu, smėlio-žvyro mineralais ir tuo pačiu jų gavyba nekeltų pavojaus aplinkai. Per pirmuosius šešis šių metų mėnesius LVM pardavė beveik 300000 m³ mineralinių medžiagų ir jų mišinio.

AS „Latvijas valsts meži“ valdo ir administruoja 1,62 mln. ha žemės plotą, iš kurių 1,39 mln. ha yra apaugusi mišku, todėl nemažai laisvų plotų yra išnuojama kitai, tarp jų ir žemės ūkio veiklai. Vykdydama papildomas veiklas, LVM realizuoja valstybės interesus miškų tvarkymo srityje, užtikrinant miškų vertybių išsaugojimą ir didinimą bei gaunant maksimaliai įmanomas pajamas.

Nesužinojome kiek pajamų LVM generuoja iš šių papildomų veiklų, tačiau bandymas apsisaugoti nuo rizikų, kurias kelia

priklausymas vien tik nuo medienos kainų rinkoje yra sveikintinas ir naudingas tiek valstybei, tiek LVM darbuotojams.

Antroji viešnagės diena buvo skirta mokymams, kuriuos vedė psichologas Janis Rozė. Įdomioje ir naudingoje paskaitoje buvo mokoma apie įvairius streso valdymo metodus bei energijos kaupimo būdus sveikam ir aktyviam gyvenimui. Šie su žmogaus psichologija susiję dalykai yra labai svarbūs, ypač šiais, pandeminiiais, laikais.

Atsiveikiname trumpai pasižvalę po

istorinį Kuldigos miestą, pretenduojantį į UNESCO pasaulio paveldo sąrašą.

Tradicinis susitikimas buvo skirtas paminėti ir abiejų šalių miškininkų profesinių sąjungų bendradarbiavimo 30-metį. Ta proga federacijų pirmininkės Diana Raitelaitienė ir Inguna Sinica pasirašė oficialų dokumentą, kuriuo bendradarbiavimas pratęstas dar bent jau ne trumpesniam laikotarpiui.

Juozas ŪSAS

LMPF pirmininkės pavaduotojas

Miškininkų godos

Miškininkų bendruomenę pasiekė gera naujiena: pagaliau, po trijų metų, didinami atlyginimai. Tačiau didžiosios dalies darbuotojų džiaugsmą netrukus pakeitė nusivylimas. Paaiškėjo, jog realus („į rankas“) atlyginimas padidėjo tik keliomis dešimtimis ar vos keliais eurai. Kaip tai gali būti, jeigu alga keliama septyniais procentais?

Miškininkų atlyginimą sudarė bazinė dalis (ji ir buvo pakelta 7 proc.), darbo krūvio bei kompetencijos dalys ir išlyginamoji dalis. Pvz., vienam iš eigulių **išlyginamoji** dalis sudarė 30 eurų, o vienam iš pavaduotojų 88 eurus. Po darbo užmokesčio didinimo šios dalies išvis neliko. Jeigu viena ranka duodama, o kita – atimama, tuomet daiktus vadinant savais vardais: **ne visiems** įmonės darbuotojams atlyginimas buvo pakeltas septyniais procentais.

Sveiku protu toks algų kėlimas VĮ Valstybinių miškų urėdijoje nesuprantamas. Kaip „pasiklydome“ paaiškinsiu paprastu pavyzdžiu. Prieš miškų ūkio sistemos reformą Jonas uždirbo 1000 eurų, o Petras – 1100 eurų. Ekspertai nustatė, kad abiejų vyrų pareigos yra N lygio ir vertos 1050 erų. Naujos įmonės tikslas jų atlyginimus suvienodinti.

Atrodo lengvesnės užduoties ir būti negali. Tačiau iškeliama dar viena sąlyga: nė vienam darbuotojui atlyginimas neturi mažėti. Štai ir gauname uždavinį, kurio išspręsti neįmanoma. Jonui galime pridėti 50 eurų, bet ką daryti su Petru?

Bet žmogus sau ir kelia dirbtinius sunkumus, kad po to juos galėtų didvyriškai įveikti. Petrui atlyginimas paliekamas toks pat, tačiau 50 eurų suma darbo užmokesčio balanse pavadinama išlyginamąja dalimi. Iš tikrųjų tai Petro skola, kuri po urėdijų sujungimo augo kiekvieną mėnesį. Dabar pakėlus algas atėjo laikas tą skolą iš Petro atimti. Kiekvieną mėnesį Petras neteks po 50 eurų – ir ne tik Petras... VMU Personalo skyriaus vadovė Izolda Baltutė girininkijoms rašė: „šiuo metu net 1047 įmonės darbuotojai iš 1888 turi išlyginamąsias dalis“. Kaip matote skolininkų sąrašas ilgas.

Ne veltui akcentavau, kad be atlyginimo mažinimo minėtas uždavinys neišsprendžiamas. Čia geras pavyzdys, kaip iš rašto išeinama už krašto. Būtų galima nusišypsoti, juo labiau, kad ketinimai buvo išties geri: po reformos naujoje įmonėje niekam nesumažinti atlyginimų. Bet girininkijų darbuotojams vi-

sai nejuokinga, jie jau seniai laukia didesnių pinigų už savo darbą.

Kad geriau suprastumėte, kodėl miškininkai jau neketina su tokia situacija taikstytis, *Google* įveskite *atlyginimų augimas Lietuvoje*, po to *infliacija Lietuvoje 2021* ir visa situacija taps, kaip ant delno. Štai ką rašo „Swedbank“ vyr. ekonomistas Nerijus Mačiulis: „Pirmąjį šių metų ketvirtį vidutinis darbo užmokestis prieš mokesčius buvo 9,4 proc. didesnis nei prieš metus. Dar įspūdingiau atrodo atlyginimų augimas atskaičius mokesčius – dėl sumažėjusios mokestinės naštos daugeliui dirbančiųjų atlyginimas išaugo net 14,6 proc.“

Dabar truputis oficialios statistikos. „Realus darbo užmokestis 2019 metais palyginti su 2018 metais Lietuvos ūkyje padidėjo 11,6 proc: viešajame sektoriuje – 15 proc., privačiame – 10,2 proc.“ Mes, miškininkai, priklausome viešajam sektoriui. Realus darbo užmokestis rodo perkamąją galią – tai atlyginimas „į rankas“ atėmus infliaciją (kainų padidėjimą). „Kai infliacija viršija nominalaus darbo užmokesčio didėjimo tempus, realus darbo užmokestis mažėja.“ Apie infliaciją (kaip ir apie atlyginimų kilimą) rašoma daug. Cituoju išvadą: „kainų augimas Lietuvoje įsibėgėja“ arba „infliacija kyla į seniai regėtas aukštumas.“

Tuo tarpu VĮ VMU vadovybė deklaruoja, kad „įmonė nuolat stebi darbo užmokesčio rinką ir kasmet dalyvauja *Korn Ferry tyrimė*“. Tai kokią išvadą padarė *Korn Ferry tyrimas*, jeigu miškininkams nekeliami atlyginimai? Iš tiesų šis tyrimas sako priešingai. Lietuvos valstybės valdomos įmonės (VVI) darbuotojams perpus mažiau patrauklios lyginant su užsienio valstybių valdomomis įmonėmis ir keturis kartus atsilieka nuo tarptautinio kapitalo įmonių. Pagrindinė tokio vertinimo priežastis – maži atlyginimai. Gyventojų nuomone, specialistams ir vadovams VVI turėtų mokėti motyvuojantį darbo užmokestį. Tokią Lietuvos gyventojų nuomonę atskleidė tarptautinės personalo atrankos ir laikinojo įdarbinimo kompani-

VYTAUTO KNYVOS nuotrauka

jos *Manpower* inicijuota apklausa. Skaitykite daugiau: <https://www.delfi.lt/darbas/darbo-rinka/pareigos-panasios-bet-atlyginimai-itin-skiriasi-kaip-pritraukti-specialistu.d?id=82073887>.

Tad kiek ilgai mes toleruosime tokią valdžią, kuri ne tik kad neturi savo nuomonės, bet ir neklauso kitų šalių ekonomistų patarimo?

Būtų įdomu sužinoti kas tie ekspertai, kurie nustatė miškininkų pareigybių vertę, o gal tam tikslui buvo samdyta kokia nors firma ir už tai jai buvo dosniai sumokėta? Ar kas nors iš tų ekspertų buvo kokioje nors girininkijoje ir žiūrėjo kokiomis sąlygomis (o būna, kad ir lyjant, ir sningant) miškuose dirba žmonės? Galbūt valdžioje jau tikrai nebėra tų, kurie žino ko vertas eilinio miškininko darbas? O jeigu Jono ir Petro pareigos iš tikrųjų vertos ne 1050, o 1200 eurų? Tuomet visi minėti darbo užmokesčio skaičiavimai absoliutus nonsensas. Ir dar, Lietuvos Respublikos darbo kodekse nėra įteisinta jokia išlyginamoji (tiksliau išnaudojamoji) dalis.

Kodėl meistro pareigybė priskirta aukštesniam už eigulio lygiui? Juk meistrą savarankiskam darbui galima paruošti per savaitę. Tuo tarpu eiguliui (panašiai ir pavaduotojui) reikia mažiausiai dviejų metų, kad jie visais atvejais galėtų daryti teisingus (optimalius) sprendimus. Meistro darbų ciklas trunka mėnesį, eigulio ir pavaduotojo –

metus. Po kirtimų ribojimo ir ženklavimo darbų, kuriuos atlieka pagrindiniai girininkijos darbuotojai, ateina pjovėjai, vėliau traukėjai ir tik po jų meistrai, vežėjai. Meistro rūpestis, kad visi kirtimui paženklinėti medžiai būtų nupjauti ir ištraukti, tačiau už jų atrinkimo kokybę jis neatsako. Tai nereiškia, kad meistro darbas lengvesnis ar mažiau atsakingas už eigulio, bet jį tikrai gali atlikti ir ne miškininkas.

Atlyginimų kėlimas visiems tuo pačiu procentu toliau didina atotrūkį tarp girininko ir pavaduotojo, tarp girininko ir eigulio atlyginimų. Pagal 2021 metų II ketvirčio statistiką vidutinis girininko darbo užmokestis Lietuvoje 1797 eurai, girininko pavaduotojo – 1251 eurai, eigulio – 1038 eurai. Tai reiškia, kad girininko pavaduotojo atlyginimas yra 30,4 proc. mažesnis už girininko, o eigulio atlyginimas yra 42,2 proc. mažesnis už girininko.

Darbininkai uždirba daugiau negu eiguliai ar pavaduotojai, jų vidutinis darbo užmokestis 1334 eurai. Negaliu tiksliai įvardinti meistrų atlyginimų vidurkio, nes jis yra mišrioje grafoje „specialistai“, pastarųjų atlyginimų vidurkis 1790 eurai.

Kodėl tokie dideli atotrūkiai tarp girininko, girininko pavaduotojo ir eigulio atlyginimų? Juk šiandieninis eigulys jau ne pamiškių gyventojas, turintis valdišką arklį ir motopjūklą, gaminantis medžio produkciją ir už tai gaunantis papildomą atlyginimą. Retas ejęs šias kuklias pareigas kirmo miškininkystės mokslą. Dabar kai istorinės profesijos vietoje yra diplomuotas specialistas, galintis išmaniuoju telefonu atrėžti biržę, net liežuvis nesiverčia jį vadinti eiguliu.

Dabartinėje Vainagių girininkijos teritorijoje daugiau nei prieš 25 metus buvo 5 eiguvos. Šiandien girininkas, jo pavaduotojas ir specialistas (eigulys) dirba tą patį darbą ir kartu atsako už visą girininkiją. Vienodos ir mūsų darbo sąlygos – visi į girininkiją atvažiuojame nuosavais automobiliais. Ten mūsų automobiliai arba visą dieną stovi, arba važiuoja į mišką – nes viena tarnybine mašina ir skirtingus galus nenuvyksi. Pavydžiu kolegoms, kurie gyvena arčiau ir gali į darbą nueiti arba nuvažiuoti autobusu.

Dėl atlyginimų disbalanso girininkijose 2021-02-12 viešą skundą visų girininkų pavaduotojų vardu parašė VĮ VMU Raseinių regioninio padalinio girininko pavaduotojas Vilius Morkūnas. Tačiau į jo teisingas pastabas kol kas niekas nekreipia dėmesio. Žinoma, vienas lauke – ne karys.

Tačiau labiausiai girininkijų darbuotojus neramina tendencija didinti jų darbo krūvį. Tai daroma labai paprastai. Štai kaimyninėje (Kurtuvėnų) girininkijoje dirbęs eigulys 2018 metais išėjo į pensiją, bet į jo vietą naujas darbuotojas iki šiol nepriimtas. Kai Kurtuvėnų girininkijoje nespėjami padaryti darbai „skolinamas“ eigulys arba pavaduotojas iš kitų girininkijų. Regioninių padalinių vadovai darbuotojų trūkumą girininkijose bando spręsti darbo sutartyse įteisindami eigulių ir pavaduotojų darbą keliose girininkijose. Taip gaunasi užburtas ratas, kuris vadinasi „kur trumpa, ten trūksta“.

Nereikia būti Saliamonu, kad suprastum, jog darbo užmokestis turi atitikti darbo krūvį. Tą patį sako ir darbo kodekso 144 straipsnio 7 dalis. Jeigu taip nėra, vadinasi mes kuriame ne gerovės, bet vergovės valstybę. Kodėl likę du Kurtuvėnų girininkijos darbuotojai už tą patį atlyginimą turi padaryti trijų specialistų darbą? Arba kodėl kitos girininkijos specialistai už tą patį atlyginimą turi dirbti dar ir kitoje girininkijoje?

Tik 2 specialistai girininkijoje (neskaitant meistro) reiškia, kad du mėnesius (kol kolega atostogaus) jie dirbs po vieną. Pamėginkite vienas pjauti spindžius pagal busolės parodymus arba vienas taškuoti kirtimui medžius. O juk tai pagrindiniai (kasdieniniai) darbai.

Tikrai neverta siuntinėti vienos girininkijos darbuotojus į kitą girininkiją, geriau priimti trūkstamą žmogų. Ką gali nuveikti vienos girininkijos darbuotojai atvykę dirbti į kitą girininkiją? Pradžioje savarankiškai nieko, nes reikia įsigilinti, kas padaryta ir daroma. Visose girininkijose vyksta einamųjų metų biržių kirtimas, ateinančių metų kirtimo fondo projektavimas ir režimas; taškuojami medžiai sanitariniams kirtimams; organizuojama želdinių priežiūra; daromos ataskaitos ir atsakinėjama į raštus. Jau nekalbant apie sezoninius darbus: miško sodinimą, medelių apdorojimą repelentais ar žvėrių padarytos žalos apskaitą. Nors suplanuoti darbai ir padaryti darbai atsispindi dokumentuose, bet niekur nerasite nurodymų, kur pirmiausia reikia daryti želdinių priežiūrą ar jaunuolynų ugdymą, tam reikia bent apytiksliai žinoti šiandieninę želdinių ir jaunuolynų būklę vi-soje girininkijoje.

Bet kurios girininkijos kolektyvas gerai pažįsta tik savąją girininkiją ir serga už ją. Taip savaime tarp girininkijų gaunasi lenktyniavimas kas daugiau, greičiau, geriau. Neliks kolektyvui aprėpiamų (normalaus dydžio) girininkijų, neliks ir sveikos konkurencijos,

ir asmeninės atsakomybės už patikėtus tvarkyti miškų plotus **ilgalaikėje** perspektyvoje.

Dar vienas darbuotojų išnaudojimo pavyzdys, tik iš kito Lietuvos galo. Rimtai suserga girininkas, ko ne pusmetį pavaduotojas dirba vienas. Pagal 2018 metų VĮ VMU kolektyvinėje sutartyje numatytą tvarką 21 darbo dieną serganti bendradarbi pavaduojantis žmogus jokio priedo negauna. Bet ir vėlesniais mėnesiais pavaduotojo darbo užmokestis neprilygo girininko darbo užmokesčiui, nes 25 proc. priedas nuo bazinės girininko algos yra mažesnis už jau minėtą 30,4 proc. jų bazinių algų skirtumą. Kadangi po dviejų ligos dienų nedarbingumą toliau apmoka Sodra, išeina, kad įmonė kiekvieną mėnesį (kol girininkas sergo) sutaupydavo pinigų sumą, viršijančią girininko atlyginimą. Tik gaila, kad eilinių darbuotojų sąskaita.

REIKALAVIMAI:

1. Pripažinti, kad 1047-iems VĮ VMU darbuotojams atlyginimai nebuvo pakelti 7 proc., o vyko tik jų atlyginimų vienodinimas.

2. Sumažinti atotrūkį tarp girininko ir jo pavaduotojo bazinių atlyginimų iki 10 proc., o tarp girininko ir specialisto (eigulio) bazinių atlyginimų iki 20 proc. Specialistas–eigulys neturi uždirbti mažiau už meistrą.

3. Kiekvienoje girininkijoje turi dirbti pakankamas darbuotojų skaičius, kad jų nereikėtų komandiruoti iš vienos girininkijos į kitą. Vidutinio dydžio girininkijoje turi dirbti girininkas, du specialistai ir meistras.

4. Už pavadavimus, viršijančius 5 darbo dienas, dėl kolegų ligos ar mokslų mokėti 75 proc. priedą nuo nesančio darbuotojo algos, kurį pasidalintų ji pavaduojantys darbuotojai.

5. Nesieti atlygimų kėlimo su medienos kainomis. Mes juk dirbame valstybinėje įmonėje valdančioje milijardinį Lietuvos turtą. Todėl pelno siekime mokesčių politikos ar investicijų, o ne girininkijų darbuotojų sąskaita. Priminsiu, kad nuo 2009–07–01 visoms miškų urėdijoms buvo nustatyti 5 proc. papildomi atskaitymai į valstybės biudžetą už parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką. O nuo 2011-01-01 šis mokestis buvo padvigubintas. Galima tiek padidinti mokesčius, kad ir miškų kirtimas nebus pelningas. Kuo daugiau iškirsime – tuo didesni nuostolį patirsime.

Kolegos kalbėjo, o jų mintis ir reikalavimus užrašė Kuršėnų regioninio padalinio Vainagių girininkijos girininkas Stasys GLAUDYS

LIETUVOS MIŠKŲ PAUKŠČIAI.

Karvelis keršulis (*Columba palumbus*)

SELEMONAS PALTANAVIČIUS

Juos išgirstame dar ankstų pavasarį – būna metų, kai pirmieji keršuliai pradeda burkuoti kovo gale, kitą kart – jau balandį. Tokiu metu uldukai, perintys uoksuose, jau sukasi apie lizdus, nes sugrįžo daug anksčiau. Keršuliai taip pat nelaukia – vos parplasnoje skrenda maitintis į laukus, į naujus pasėlius, o po to suka į miškus, kur geriausia vieta giesmėms.

Iš Lietuvoje gyvenančių ir perinčių 4 karvelių rūšių keršuliai patys didžiausi, dažniausi, lengviausiai pastebimi. Per paskutinius 50 metų šios rūšies populiacijoje įvyko esminiai pokyčiai, lėmę rūšies gausėjimą. Bene didžiausi pasikeitimai keršulio ekologijoje – jis iš slapaus miškų paukščio tapo dar ir sinantropu – taip vadina rūšis, gyvenančias miestuose, greta žmogaus. Dabar Lietuvos keršulių populiacija perėjimo metu yra skilusi lyg į dvi ekologines kryptis: vieni tebėra jautrūs, baiktūs miškų paukščiai, kiti – išskirtinai jaukūs, perintys sodybose, miestuose ir lesalą renkantis greta žmogaus. Kol kas negalime pasakyti, ar šie požymiai yra atsitiktinio pasirinkimo išdava. Tikėtina, kad ne. Kas lemia tokią paukščių elgseną?

Ieškant paaiškinimo tenka įvertinti labai svarbų keršulių migracijos į žiemavietes ir pačių žiemaviečių pobūdžius. Kokie jie būna? Dalis paukščių, žiemojančių Vokietijoje, Prancūzijoje, Belgijoje lieka pakankamai baiktūs, nakvoja miškuose, o dienomis skrenda į rapsų laukus ir lesa jaunų daigų lapus, renka pabirusius grūdus. Šie paukščiai medžiojami (gana aktyviai) ir jaukumo sampratos neįgyja. Kas kita paukščiai, žiemavietėms pasirinkę miestelius, miestu, nakvojantys parkų medžiuose, ant stogų ar atbrailų. Žinoma, jiems žmonės, miestų šviesos baimės nekelia. Jų niekas nemedžioja arba – jie kažkaip išvengia medžioklės lėkdami maitintis į priemiesčio laukus. Taigi, toks populiacijos paukščių įpročių formavimasis yra labai charakteringas; panašiai formuojasi Lietuvos juodųjų strazdų, liepsnelių, net kikių miestų populiacijos. Viena vertus, tai lemia kur kas saugesnę jų būtį. Žiūrint kitaip, regime visai kitokių, ne laukinius miško paukščių.

Keršulių populiacijos įvertinimo niekas neatliko, teigiama, kad Lietuvoje jų gali perėti 80–120 tūkstančių porų. O kodėl ne 200, ne 300 tūkstančių? Ši rūšis yra medžiojamoji, tad atsakingos valstybinės institucijos turėtų žinoti ištękliaus gausą. Nežino. Gerai, kad keršuliai pas mus praktiškai nemedžiojami – tą labai nuoširdžiai atlieka Vakarų Europos medžiotojai, mūsų paukščiams skiriantys 4–5 mėnesius.

Koks yra tas karvelis keršulis, kurį matome dažnai, bet aprašyti jo negalėtume. Visų pirma, jis gerokai didesnis, stambesnis už įprastą sulaukėjusį naminį karvelį. Pakanka pasakyti, kad tarp išskėstų sparnų galų yra 70–80 centimetrų, o svoris siekia pusę kilogramo. Suaugusio paukščio viršutinė kūno dalis melsvai pilka, krūtinė ir kaklo priekis pilkai melsvi su žvilgančiu violetiniu ar rožiniu atspalviu. Charakteringos, visada matomos baltos dėmės paukščio kaklo šonuose ir sparno „alkūnėje“. Ryškiai matoma skersai uodegos plunksnų galus nutįsusi juoda juosta. Skrydyje keršulis greitas ir vikrus, tačiau miške, savo įprastoje aplinkoje, toks yra ne visada – skrisdamas sparnais dažnai kliudo šakas, o bandydamas nutūpti kartais to negali padaryti, krinta žemyn ir apsukęs ratą bando vėl. Pavasarį ir nuo vasaros vidurio

AUTORIAUS nuotrauka

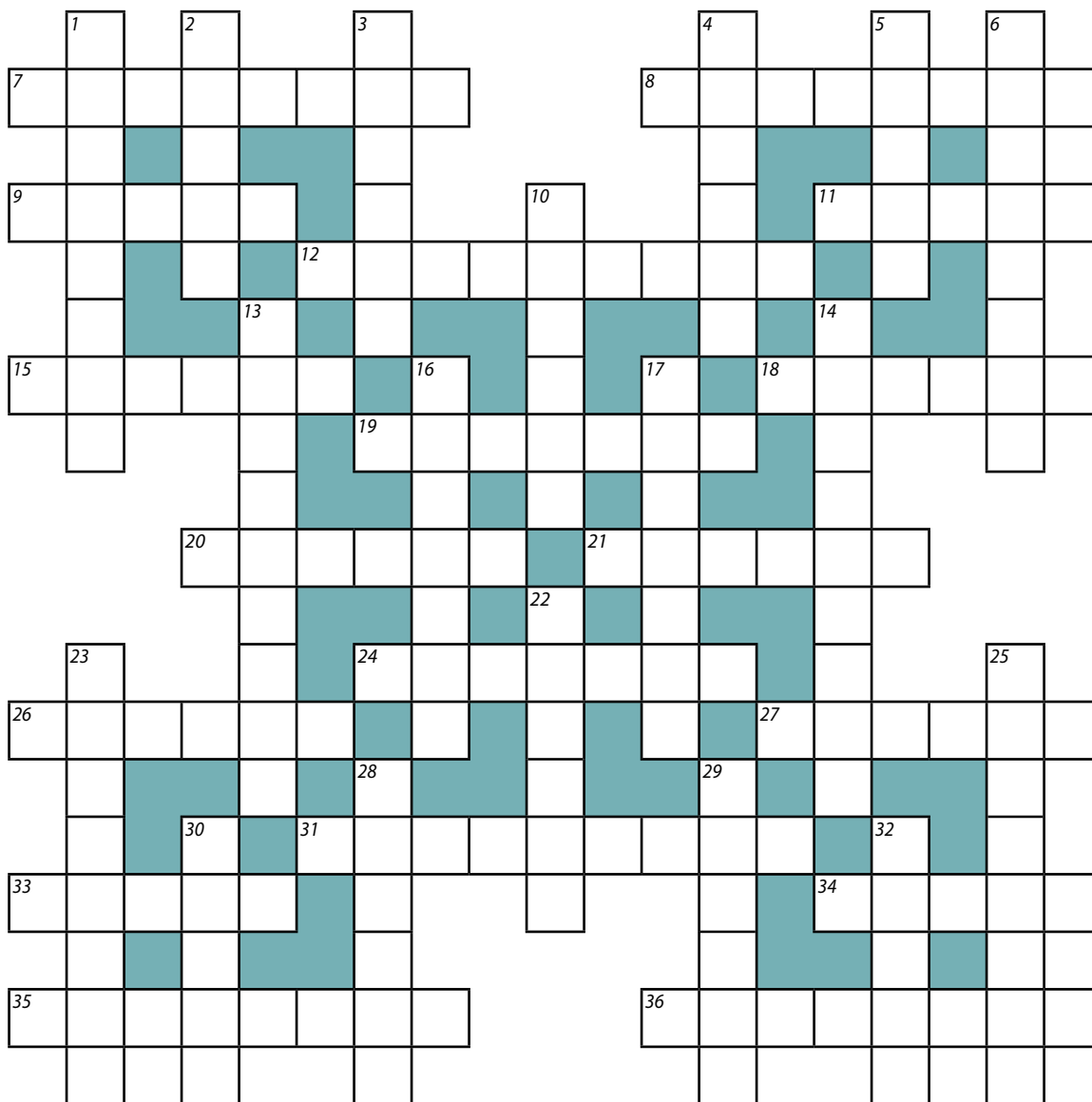
dažnai stebime keršulių pulkus, ypač jiems skrendant leisti į laukus ar tupint ant elektros laidų.

Perimvietėje, lizdinėje teritorijoje keršuliai būtų sunkiau atrandami, jei ne garsus patino burkavimas – anksti ryte jis puikiai girdimas ir už pusės kilometro. Ne mažiau raiškūs yra keršulio patino skrydžiai, kai jis iš lizdo artumos plakdamas sparnais kyla aukštyn, o po to, dažnai vartydamasis nuo sparno ant sparno, sklendžia žemyn.

Paprastas, net primityvus keršulio lizdas sukamas ant eglės ar horizontalios lapuočių medžių šakos. Tai keliolika šakelių, surinktų ant žemės ir sudėliotų netvarkingai. Lizde nebūna jokios guolio paklotės, 2 baltos stambūs kiaušiniai pro lizdo retumą matomi nuo žemės. Lizdas labiau „sutankėja“, kai po 16–17 dienų perėjimo išsirta neregintys ir gana silpni retais gelsvais pūkais apšepę karveliukai. Tėvai juos maitina atryjamu jau gerokai apvirškintu lesalo mišiniu, vadinamu „pieneliu“. Šiaip keršuliai lesa visų rūšių grūdus, augalų sėklas, liaunus daigus, o pavasarį mėgsta giles, kas neįprastam stebėtojui gali atrodyti ypatingu atveju. Karveliukai auga greitai, po mėnesio jie jau skraidė ir yra savarankiški. Per vasarą sėkmės atveju keršuliai gali išauginti 2–3 vadas. Deja, daug jų lizdų, dėčių ir jauniklių prazūdo kėkštai, varnos, šarkos, paukštvanagai, kiaunės ir katės. Suaugusius paukščius aktyviai medžioja vištvanagai, o žiemavietėse Vakarų Europoje – sakalai keleiviai. Lietuvoje kaip medžioklės objektas keršuliai praktiškai neegzistuoja, tačiau vien žemyninėje Europoje jų kasmet sumedžiojama keletas milijonų, antra tiek tenka Britų salų medžiotojams.

Profesorius Tadas Ivanauskas „Lietuvos paukščių“ tritomyje mini, kad daugiau kaip prieš 100 metų keršulio neaptikdavo „...Gudų girioje ir smiltingoje Trakų apskrities pietinėje dalyje, atvirkščiai, derlingesnėje šiaurinėje Lietuvos dalyje apšiai pasitaiko...“. Šiandien karvelis keršulis yra pakankamai skaitlingas, tačiau jo paplitimo šalies teritorijoje tendencijos yra labai panašios.

Apie viską po truputį...

Sudarė Ona GYLIENĖ

Vertikaliai: 1. Dabarties žinios apie praeitį. 2. Fizikinis dydis, apibūdinantis medžiagos kiekį. 3. Vienas iš pirmosios žmonių poros ir visos žmonijos protėvis. 4. Staigus papūtimas, gūsis. 5. Ilgio matavimo vienetas, apytikriai lygus 1,6 km. 6. Nepaprastai didelio ūgio pasakų žmogus ar labai aukštas žmogus. 10. Marčios ar žento tėvas. 13. Viešas kelias. 14. Dideli žvaigždžių ir tarpžvaigždinės medžiagos (dujų, dulkių) telkiniai, kuriuos sieja gravitacinė sąveika. 16. Karaimų nacionalinis patiekalas. 17. Matavimo vienetas, skirtas išmatuoti šlifutų juvelyrinių dirbinių ir brangakmenių svorį. 22. Ėdamas, lesamas daiktas, su kuriuo viliojami paukščiai ar žvėrys į spąstus, žuvis į tinklą. 23. Augalo organas, kuriame yra naujo ūglio užuomazga. 25. Milžino sinonimas. 28. Širmas arklys arba jautis. 29. Sunkumas, keblumas kitaip. 30. Linija, einanti per apskritimo centrą. 32. Galėjimas kalbėti, kalba.

Horizontaliai: 7. Ilgas statinys virš žemės arba vandens iš daugelio atramų. 8. Paviršiaus nuolaidumas, palinkimas kuria nors kryptimi. 9. Įrankio dalis, už kurios paimama su ranka. 11. Miško kirtimui atrėžtas arba kertamas medynų plotas. 12. Geltonasis kazlėkas. 15. Pjovimas, perpjovimas. 18. Medinis samtis trumpu kotu joalui, vandeniui, grūdams, miltams. 19. Jūrų plėšikas kitaip. 20. Vienas iš penkių gyvų būtybių pojūčių. 21. Staigus baimės ir nerimo priepuolis. 24. Žuvis mėgstanti švarius vandens telkinius žvirgždėtu arba smėlėtu dugnu, ypač sutinkama rėvose. 26. Mechaninis įtaisas, mažinantis ašies sukimosi trintį. 27. Išsiekiamas prietaisas nuo lietaus arba saulės spindulių apsaugoti. 31. Sportininkas užsiimantis gimnastika. 33. Pokylis, vaisės kitaip. 34. Vamzdelio pavidalo virškinimo trakto dalis, prasidedanti nuo skrandžio. 35. Išstvermingas margalapis augalas. 36. Statinio metaliniai arba mediniai griaučiai, kriauklai.

Šio kryžiažodžio atsakymus paskelbsime kitame žurnalo numeryje.

Kryžiažodžio, išspausdinto žurnalo „Mūsų girios“ Nr. 8, atsakymai:

Vertikaliai: 1. Pomiškis. 2. Maurė. 3. Miškas. 4. Kuokas. 5. Sėdis. 6. Gijabudė. 10. Kvapas. 13. Pirstūnis. 14. Slidabudė. 16. Margutė. 17. Šiurpis. 22. Šilinė. 23. Kelmutis. 25. Linažolė. 28. Brėžis. 29. Bligna. 30. Žievė. 32. Mauda. **Horizontaliai:** 7. Bobausis. 8. Nuosėdis. 9. Šiurė. 11. Šilas. 12. Baravykas. 15. Pintis. 18. Blindė. 19. Žagaris. 20. Strugė. 21. Grybas. 24. Atgiris. 26. Delčia. 27. Adonis. 31. Drėgnuolė. 33. Pušis. 34. Balža. 35. Žilvitis. 36. Snaudalė.

Kinija – didžiausia pagal gyventojų skaičių valstybė (1,4 mlrd.), antra pagal ekonomiką (BVP), ketvirta pagal teritorijos dydį (apie 9,6 mln. km²). Tai sparčiausiai besivystanti šalis. Jai priskiriama daugybė epitetų: seniausia, kontrastiškiausia, didingiausia, keisčiausia ir kt. Stebina žmonių darbštumas, išradingumas, draugiškumas. Kinai išrado popierių, paraką, kompasą, mechaninį laikrodį... ir net alkoholį bei pirmąją raketą.

Šalis patenka į tris klimatinės juostas – žemyninio klimato (šiaurėje ir vakaruose), subtropinio (centrinuose regionuose) ir tropinio (pietinėje pakrantėje). Didžiausią teritorijos dalį sudaro kalnai ir kalnuotos aukštosios (65 proc.). Joje yra drėgnų musoninių ir plačialapių miškų, miškastepių, stepių, pusdykumių ir dykumų, vieni aukščiausių kalnai (Himalajai).

Kinija yra unitarinė valstybė, kurioje gyvena 56 etninės nacionalinės grupės. Didžiausia kinai – chanai (apie 92 proc.). Oficiali kalba – kinų (mandarinų). Religija: ateistų – 41 proc., daesistų ir konfucionistų – 30 proc., budistų – 18 proc., krikščionių – 8 proc., musulmonų – apie 1,5 proc. Gamtinė aplinka bei etninė įvairovė lėmė ir kultūros paveldo įvairovę, jos unikalumą.

Miškai šiuo metu užima apie 23 proc. šalies teritorijos. Natūralūs sudaro apie 63 proc., kiti – plantaciniai ir mišrios kilmės (37 proc.). Vyrauja trys miškų nuosavybės tipai: valstybiniai (apie 70 proc.), kiti kolektyviniai arba individualūs. Nuo 1998 m. įgyvendinama didelio masto kirtimų mažinimo ir medžių sodinimo programa. Miškų plo-

tai didinami siekiant sumažinti oro taršą ir dulkių audras, ypač aplink didžiuosius miestus. Nuo 2016 m. įvestas komercinių kirtimų moratoriumas valstybiniuose, o nuo 2017 m. šių miškų natūralios kilmės dalyse kirtimai apskritai draudžiami.

Dėl gamtos sąlygų įvairovės miškų paplitimas labai netolygus. Šiaurinėje dalyje vyrauja taiga iš daurinių maumedžių, korėjinių kedrų ir įvairių, daugiausia minkštųjų, lapuočių. Į pietus, net iki Jangdzės upės, pradeda vyrauti mišrūs lapuočių miškai (ąžuolų, liepų, klevų, skroblų, riešutmedžių). Nuo Jangdzės į pietus įsivyroja visžaliai priatogrąžiniai miškai (lauramedžių, kamelijų, magnolijų, figmedžių, hopėjų, taip pat nemaži bambukų sąžalynai. Pietuose palei Kinijos jūros pakrantę ir kai kuriose salose auga atogrąžų miškai (palmių, lianų, epifitų), o pačioje Pietų Kinijos jūros pakrantėje vyrauja unikalios ekosistemos – mangrovės. Potvynių metu užliejamos. Mangrovių augalai (medžiai ir krūmai) turi reprodukcines dalis vadinamas propagulėmis, galinčiomis plisti vandeniu ir paskleisti šiuos augalus kitose teritorijose. Dauguma priklauso rizoforinių šeimai ir turi orines bei pridėtines šaknis. Mangrovių augalai prisitaikę išlikti aukšto druskingumo, didelio vandens lygio svyravimų ir deguonies trūkumo dirvožemyje.

Kinijoje yra daug senosios floros reliktų: ginkmedžių, metasekvojų, eukomijų (iki 15–20 m aukščio medžių iš kurių gaunama gutaperčia). Unikali ir tipinga augalija bei gyvūnija su jiems būdinga gamtine aplinka saugoma apie 300 nacionalinių parkų ir rezervatų, kurie užima beveik 2 proc. šalies teritorijos. Šios vertybės mielai rodomos turistams.

Per 2 išvykas pavyko pamatyti tik nedidelę šios šalies dalį: didžiąją Kinijos lygumą, Jangdzės upės baseiną ir Tibetą. Apie ankstesnę išvyką į Himalajus (Tibetą ir kt.) jau esu rašęs (Mūsų girios 2014, Nr. 4 ir 5).

Sostinės kontrastai

Kelionė po etninę Kiniją prasidėjo nuo sostinėje Pekine esančios „Dangiškosios ramybės aikštės“ (Tiananmen), kurios plotas didesnis nei 40 ha ir gali talpinti apie 1 mln. žmonių. Pasaulyje pagarsėjo po 1989 m. vykusią demonstraciją ir žmonių žūtį, kai protestantai reikalavo valdžios reformų. Šia aikštę supa garsūs pastatai: Kinijos liaudies susirinkimo ir kultūros rūmai, Nacionalinis muziejus, Uždraustasis miestas, ant kurio įėjimo vartų puikuoja milžiniškas buvusio šalies

diktatoriaus Mao Dzedongo portretas (1 pav.) Uždraustasis miestas – tai didžiausias kompleksas pasaulyje ir reikšmingiausias Kinijos dinastinės istorijos (nuo XIV a.) simbolis, buvusių imperatorių Mingų (Ming Chao) rezidencija, susietos su išskirtinio šalies stabilumo ir klestėjimo laikotarpio pradžia. Jis įkurtas siekiant fizinio ir dvasinio tobulumo, būties ir minties harmonijos. Imperatorių gyvenimo ir darbo apartamentai, šventyklos, parkai, spalvos, kvapai ir garsai užburia tarsi būtum patekęs į nežemišką pasaulį.

Šalies kontrastai pastebimi jau Pekine. Šiuolaikinės architektūros kompleksai su dangoraižiais, neretai triaukštimis sankryžomis nenusileidžia labiausiai išsivysčiusių šalių analogams, kartu išsaugant senųjų vienaaukščių namų kvartalus su uždarais kiemeliais, savita jų įranga bei įprastine, atrodo per šimtmečius išlikusia, buitimi: maistą gaminančiomis moterimis, žaidžiančiais vaikais, paunksmėje snaudžiančiais senkais. Kartu gyvena dažnai dvi kartos. Galima tik stebėtis kaip kartais mažoje erdvėje telpa ir vandens baseinėlis su žuvytėmis ir nežinia iš kur trykstantis šaltinėlis (pvz., po balkonu) ir nacionalinė simbolika. Raudonos vėliavos su žvaigždutėmis matyti šioje aplinkoje neteko. Pirmą kartą vakarienei valgiau „tikrą“ Pekino antį, to paties pavadinimo restorane. Kinai teigia, kad nukopijuoti šį per šimtmečius ištobulintą patiekalą neįmanoma. Jame įdėta „kažkas“ daugiau. Ne tik maistas. Visada jaučiamas nuoširdus noras padėti, šypsenos.

Viena garsiausių Kinijoje Dangaus (Tiantan) šventykla pastatyta imperatoriaus Ming III 1420 m. simbolizuoja nenutrūkstamą ryšį tarp Dangaus ir Žemės, tarpininkaujant imperatoriui. Taip įtvirtinamas pasitikėjimas valdovu. Visi šventyklos statiniai ir atskiri jų elementai atspindi savitą meno sampratą ir įtaką gyventojų dvasinei kultūrai. Tai aprašyti neįmanoma, reikia pamatyti, pajusti (2 pav.).

Pekino zoologijos sode sužavi didžiosios pandos šeimynėlė. Manoma, kad šie nykstantys gyvūnai turi galių nubaidyti piktaşias dvasias.

Susipažinti su kinų buities, ypač mitybos subtilybėmis, turint mažai laiko, geriausia Wangfujing pėsčiųjų gatvėje. Pasirinkus norimą valgį: keptą skorpioną, skėrį, riebų vikšrą ar gyvatę, jis mikliai paruošiamas viską matant (3 pav.). Baisu būna tik kol įsidedi į burną. Paskui dažniausiai – skanu.

Vakarą galima praleisti Pekino Raudonajame teatre, patiriant unikalų Kung Fu kovos meno imitacijas, šokio, muzikos, kvapų ir spalvų sintezę. Nieko panašaus kitur patirti neteko (4 pav.).

Pekine galima pamatyti ir moderniosios kinų architektūros šedevrus. Tai labiausiai centruota 2008 m. Olimpiadai žaidynių kaimelyje: stadionas vadinamas „Paukščių lizdu“, vandens baseinas – „Vandens kubas“, dangoraižiai ir kt.

2 pav. Tiantan šventykla

Verta susipažinti su kinų arbatos gėrimo tradicija, jų rūšimis: juodąja, raudonąja, baltąja su ženšenio ar jazmino priedais ar be jų. Tai ritualas apimantis mokslą, meną, filosofiją, mediciną. Geriama įvairiausio pavidalo, bet kuriuo laiku ir visur. Tarp kinų populiarus posakis, kad vaistai gydo nuo vienos ligos, o arbata nuo visų. Norint patirti visą ritualą, reikia apsilankyti prabangesniuose restoranuose arba specialiuose arbatos namuose (5 pav.).

Kinų buities įvairovę geriausiai patirti turguje. Čia visa šeimyna ir dirba, ir miega, ir valgi gamina, ir prekiauja. Nepastebėjau įkyraus siūlymo, kiniečiai būna orūs, bet paslaugūs. Galima įsigyti visko, kas sukurama šioje šalyje, tačiau derėtis dėl kainų ne visur populiariu.

Reikėtų apsilankyti jūrinių ir upinių perlų gamykloje, susipažinti su jų rūšimis, auginimo ir perdirbimo technologijomis, sužinoti kaip atskirti tikrą perlą nuo falsifikato, įsigyti gamyklos kainomis.

Vakarienė mongolų restorane, pasirenkant klajoklių laikų patiekalų iš avies, joko, jaučio, arklio mėsos, airako (fermentuoto kumelės pieno), nustebino ne tik skoniu, kvapais, bet ir pateikimo forma.

Tęsinys kitame numeryje

**Šių metų rugsėjo 22 d. straipsnio autoriui
profesoriui EDVARDUI RIEPŠUI sukako 80 metų.
Nuoširdžiai sveikiname su garbingu Jubiliejumi!**

4 pav. Pekino raudonojo teatro spektaklis

5 pav. Arbatos namuose

ŽODIS SKAITYTOJUI

Visą rugsėjį, kaip ir anksčiau, pesimistai keikė valdžią, daugiabučių skruzdėliukai rūgojo amžinai vėluojantį centrinį šildymą, optimistai mėgavosi net dviejų bobų vasarų malonumais, o briedžiai su elniais kėlė vestuves (atskirai!). Man beliko rinktis. Aš pasirinkau vestuves. Teisybės dėlei reikia pasakyti, kad pasirinkimo nelabai ir turėjau. Vestuvės pačios atkeliavo į mūsų kiemą. Na, gal neatkeliavo, o ataidėjo.

Jau pirmom rugsėjo dienom, nuo Vastapo ežerą apsupusių kalvėlių link mūsų siskės emė skliti garsai, kurių klausantis pulsas dažnėja, turbūt, kiekvienam medžiotojui. Rugsėjo vidurio lietūs siek tiek prigesino aistras. Užtat paskutinės savaitės saulė vėl taip užkaitino vestuvinių kraują, kad jie surengė tikrą *gala* koncertą. (Na, užkaitęs kraujas – tik literatūrinis viražas. Iš tikrųjų, kalta buvo ne saulė ir sušilęs kraujas, o vėsios naktys, bet šį kartą ne apie tai.)

Rugsėjo 28 d., šešta valanda po pietų. Saulė, pranėrusi pro Alantos bažnyčios bokštus, ruošiasi slėptis už Runionių kaimo trobų. Įsitaisau savo „bokštelyje“ patogioje kėdėje rytiniame kiemo pakraštyje. Man po kojom nedidelis slėnis. Kairiau – kaimynų sodybos pridengtas Runionių piliakalnis, o už jo – Motiejūnų šilėlis. Tiesiai prieš mane nedidelė klavėlė. Už jos aukštesnė kalva su gražiu, lyg žalias amfiteatras nušienautu šlaitu. Kalvos viršūnėje stūkso Rožiškių miškelis ana puse kalvos nusileidžiantis į Vastapo slėnį. O ten, žinau, plyti paežerės pievos. Dešiniau, tarp neaukštų kalvėlių, – karklynai, bebrų išdžiovintas beržynėlis. Toliau – kalvotos pievos, ražienos, arimai iki pat Verpeto kalno, kitaip dar vadinamo Tado Blindos kalnu. Taip, taip! To paties Blindos iš legendinio senojo serialo. Pamenat, kaip Blinda-Tomkus, užsuoliavęs į kalno viršūnę, pastatydavo žirgą piestu ir pradėdavo kiekvieną seriją? Vadinas ir jūs matėte Verpeto kalną. Ne? Paieškokite seno įrašo.

Paskutiniai saulės spinduliai nuauksina Rožiškių miškelį ir kalvos šlaito žalumą. Kažkur dar burzgia žoliapjovė, kažko supyksta tarp kalvų pasimetusių sodybos šuo, vieškeliu prakriokia traktorius. Pirmas pratrūksta paežerės slėnio pievų šeimininkas. Jo balsą slopina kalva. Bet iš karto nuo kalvos viršūnės drioksteli ir Rožiškių miškėlio gaspadorius. Jo balsas, turbūt, pasiekia ne tik Verpetą, bet ir Alantos bažnyčios šventorių. Nuo šventoriaus neatsako niekas. O nuo Verpeto netrukus atsklinda griežtas atsakymas. Šita šventa vieta jau užimta. Temstant neišlaiko ir Motiejūnų šilėlio šefo nervai. *Fortissimo* maurodamas ir kosėdamas jis pareiškia: mano ne tik šitas domenas, bet ir jo mergos. Kol Motiejūnų *macho* gano savo haremą, per žiūrą matau, kaip Rožiškių damos vienos ganosi kalvos šlaite. Garsus barškėjimas išduoda, kad gaspadorius savo teises turi įrodinėti, ne tik laidydamas kakarinę. Sutemo. Už nugaros išgirstu kakarinę: vakarienė aušta!

Nuolankiai atsiprašau savo brangiausios – čia tik literatūrinis viražas. O jums siūlau nors trumpam palikti ramybėje didingų žvėrių didingų vestuvių išpūdžius ir prisiminti kitą, kažkodėl nepelnytai baigiamą pamiršti, legendinį žvėrį. Malonaus skaitymo ir jaukaus rudens.

Eugenijus TIJUŠAS

P. S. *Gala* koncertas tesėsi visą naktį ir prigeso tik vėl rytą, o Rožiškių gaspadorius savo pergale prieš atėjūną šlovino visą dieną.

Pilkasis kiškis (*Lepus europaeus*) dar vadinamas zuikiu – visiems medžiotojams puikiai pažįstamas, bet vis rečiau sumedžiojamas pievų ir dirvonų gyventojas. Prieš keliasdešimt metų kiškiai buvo bene dažniausiai pasitaikantis medžioklės laimikis, o dar seniau, kiškių medžioklė turėjo sakralinę reikšmę. Istorikai yra iškėlę hipotezę, kad kiškiai buvo senovės lietuvių ritualiniais tikslais medžioti gyvūnai.

Iš senųjų laikų išliko pavadinimas ir tradicija – Kalėdinė kiškių medžioklė. Pažvelgus į Lietuvos valstybės kūrimos priešaušrį, istoriniuose rašytiniuose šaltiniuose kiškio paminėjimus užtiksimė vienus pirmųjų. Sumanaus, bet bailaus gyvūnėlio įvaizdį žvėrelis pelnė gerokai vėliau, tapęs jau naujaisiais laikais sukurtų pasakų ir animacinių filmų herojumi. O buvo metas, kai net krašto valdovai kiškio privengdavo, nes jis buvo ne šiaip ilgaausis, žolėdis padarėlis, bet pačios Medeinos požiūriu į medžiotojus, jos valios ir, ko gero, deivės nuotaikų kaitos (nes deivė buvo moteriškos giminės) pranašas.

Tiesa, ir tuomet medžiotojai deivės pranašus medžiojo. Tai liudija archeologiniai duomenys, kiškių kaulų rasta Lietuvos didžiųjų kunigaikščių tėvonijose, Trakų pusiasalyje bei Vilniaus žemutinėje (net 7 proc. tarp visų gyvūnų ir 15 proc. tarp laukinių gyvūnų kaulų) pilyse, Nemenčinės piliaikalnyje. Keista, bet kitose tyrinėtosiose senosiose piliavietėse, dvarvietėse kiškių kaulai buvo neidentifikuoti arba jų ten nebuvo. Įdomus klausimas ar tai atsitiktinumas, tyrinėjimo klaidos, ar hipotezės apie specifinį kiškių medžioklės vaidmenį senaisiais laikais patvirtinimas?

Seniausia tradicinė medžioklė

Kaip atsainiai bežiūrėtume į šį nedidelį žvėrelį ir jo medžioklę, nėra kiškis toks paprastas sutvėrimas, kad ilgaausio populiacijos mažėjimą „nurašė“ plėšriųjų paukščių apsaugos naudai, galėtume nusiraminti. Nesvarbu, kad kiškėlis atsiduria maitinimosi grandinės apačioje, tačiau pernelyg susižavėję maitinimosi grandinių „viršūnėmis“, galime likti ir be stambiųjų, ir be smulkiųjų laimikių. Atsirandant naujoms, gražioms medžioklių tradicijoms, kurias skatiname ir propaguojame, neturėtume pamiršti ir savo senųjų istorinių medžioklės papročių. Nykstant girioms ir jose gyvenusiems didiesiems žvėrimis, taurams, stumbrams, tarpams, meškoms – tiek tų papročių ir beliko. Tradicinė kiškių medžioklė – ko gero vienintelė, kuri gyva jei ne 21, tai bent jau 10 amžių.

Ar šių ilgaausių medžioklė vis dar gali intriguoti šiandien, kokios gamtinės ir kultūrinės permainos lemia, kad zuikiai vis rečiau sutinkami medžioklės plotuose, o zuikiena vis rečiau bepraturtina kalėdinių vaišių stalą? Apie tai pasidalino žiniomis, išvalgomis, patirtimi, medžioklės nuotykių išpūdžiais, gamtininkas, prisiekęs kiškių medžioklės gerbėjas Eugenijus Tijušas.

Kokią žinią atneša kiškis?

ALEKSANDRAS VALENTAS

VYTAUTO KNYVOS nuotrauka

Kodėl ši medžioklė užburia?

Anot E. Tijušo, užburia kiškių medžioklių žavesys ne atsitiktinai paguldžius kokių zuikelių per varymines medžiokles, bet kai leidiesi žvarbią, saulėtą žiemos dieną užtiktais ilgaausio pėdsakais, kai laužai galvą bandydamas išnarplioti jo paliktų ženklų mįslės. Jei pasiseka – džiaugiuosi laimikiu. Jei kiškis pasirodo gudresnis – irgi nesusikremti. Nepaprasto žavesio kiškių medžioklėms teikia ir šventiniai medžiotojų sambūriai per kiškių medžioklės sezono atidarymą ar prieš šv. Kalėdas, tuose Lietuvos kraštuose, kur ilgaausių gausa, dar leidžia šią seną ir gražią tradiciją puoselėti.

Pokyčiai vos per 30 metų

„Apie 70-uosius praėjusio amžiaus metus savo tėviškėje, Kupiškio r. esančiame Skapiškio miestelyje, nuolat girdėdavau kaimyno medžiotojo pasakojimus apie šaunias kiškių medžiokles Pandėlio apylinkėse. Pandėlys – miestelis šalia Biržų, Kupiškio ir Rokiškio rajonų sandūros. Nuo Skapiškio iki Pandėlio – 15 km. Dabar tai juokingas atstumas, o tada, kaimo žmogui, – rimta išvyka. Bet kaimynas, nepaisydamas žmonos priekaištų, nuolat traukdavo pas Pandėlio bendraminčius, o grįžęs girdavosi gausiais kiškių medžioklių laimikiais. Praėjus be-

veik 30 metų ir aš pradėjau svečiuotis pas Pandėlio medžiotojus. Išgirdę apie mano kaimyno pasakojimus jie tik lingavo galvomis ir guodėsi: kiškių mes jau nebemedžiojame, va lapių – tai turime“, – pasakojo medžiotojas.

Pasak E. Tijušo, prieš 25 metus, kai pradėjo medžioti Vilniaus r. Sužionių apylinkėse. Kiškių medžioklės sezono atidarymas būdavo tikra viso kolektyvo šventė. Į pirmąją kiškių medžioklę suvažiuodavo ir senas, ir jaunas. Tiesa, laimikiai gausūs nebūdavo – per visą sezoną nubildindavome porą, trejetą dešimčių kiškių, bet sezono atidarymo šventė buvo. O dabar ir šventės nebeliko. Kokia čia šventė, kai viso sezono laimikis – 3–5 ilgaausiai.

100 laimikių – daug ar mažai?

„Tikrąjį kiškių medžioklės malonumą patyriau tik susipažinęs su kolegomis suvalkiečiais. Manomedžioklės bendražygiai Sužionių parapijoje iki šiol mane vadina didžiausiu melagiu, kai kažkada išklause pasakojimą apie kiškių medžioklę Šunskų apylinkėse, kurios metu 30 medžiotojų išguldė 72 zuikelius. Tokia sėkminga medžioklė buvo tik viena, bet 10–20 skeltalūpių per medžioklę Suvalkijoje ir šiais laikais sumedžiojama. Tačiau mažai, kas gali įsivaizduoti mano būseną, kada, jau įsivaizduodamas esąs kiškių medžioklių asas,

pakliuvau į Lenkiją, Slovakiją, Čekiją, Vokietiją ir iš tenyksių medžiotojų sužinojau, kad 100 kiškių per medžioklę – tai „šaiže“ (liet. *šūdas*). Prof. Tadas Ivanauskas savo knygoje „Pasaulio žvėrys“ yra rašęs, kad medžioklinė šių kraštų literatūra mini medžioklę, per kurią vieną dieną 24 medžiotojai sumedžiojo 1804 kiškius. Kiek kiškių turėjo būti, kad kiekvienam medžiotojui pakliūtų 74 ilgaausiai, o kiek dar jų paspruko! – stebėtiną laimikių gausą vardija kiškių medžioklės gerbėjas.

Anksčiau ir dabar

Anot pašnekovo, Lietuvos medžiotojų pažintis su tenyksių kraštų kiškių gausos būkle, taikliai atspindi nutikimas, kai prieš porą dešimtmečių Čekijoje kiškiai vos „neapvertė“ autobuso su mūsų medžiotojais! Gražią balandžio pradžios pavakarę, keliaudami į Miuncheno medžioklės ir žūklės mugę, pusiaukelėje tarp Prahos ir Pilzeno, derlingose Bohemijos žemėse, išvydome želmenų laukus, pilnus antrąsias savo vestuves keliančių kiškių. Lietuvačiai medžiotojai taip įsiauadrino skaičiuoti abipus plento išsiriavusius kiškių būrius, kad jiems bepuldinėjant nuo vienos autobuso pusės langų prie kitos, transporto priemonė taip įsisiubavo, kad vairuotojui teko stabdyti ir

keleiviams griežtai priminti, kad autobusus ne šokių aikštelė.

„Apibendrinant galima išskirti dvi tendencijas: anksčiau kiškių Lietuvoje buvo žymiai daugiau, o kituose rytų ir centrinės Europos kraštuose jų žymiai gausiau ir šiuo metu“, – konstatuoja gamtininkas.

Lietuva eksportavo tonomis

Dabartinės kartos Lietuvos medžiotojams nebeįmanoma net įsivaizduoti, kad tik prieš 80 metų, 3000 Lietuvos medžiotojų (tiek tada Lietuvoje jų buvo) kasmet pripyškino apie 200000 ilgausiu. Šis skaičius ne iš piršto laužtas. Praėjusio amžiaus 3-ojo dešimtmečio pabaigoje Ūkio ministerija skelbė, kad kasmet iš Lietuvos eksportuojama apie 17 t „žalių“ kiškio kailiukų. 10 kailiukų sveria 1 kg. Reiškia vien tik eksportuodavome 170000. Tikėtina, kad medžiotojai pasilikdavo kokį kailiuką ir sau. Štai ir 200000. O 30000 Lietuvos medžiotojų armija šiais laikais „tesukrapštė“ tik porą, trejetą tūkstančių zuikelių. Beveik 100 kartų mažiau! Kad ir kaip būtų liūdna, kiškių mažėja visoje Europoje. Lenkijoje per pastaruosius 40 metų kiškių sumažėjo 9 kartus: nuo 4,5 mln. iki 0,5 mln.

Kas gi darosi su vienu iš populiariausių medžioklės objektų visame žemyne? Anot E. Tijušo, atsakymas nėra paprastas.

Racione – keli šimtai augalų rūšių

„Į galvą ateina jau senokai nutikęs įvykis, kai labai supykęs ant šernų (už jų aibes

ūkininko pasėliuose), 3 vakarus iš eilės praleidau tame pačiame bokštelyje. Dabar jau ir neprisimenu, ar sulaukiau tada tų, ūkininką nuskriaudusių miško kiaulių, bet puikiai prisimenu malonumą, kurį patyriau kelis vakarus stebėdamas, spėju, kad to paties, kiškelio vakarienę. Kad ir kaip didžioji dauguma dabartinės žmonių visuomenės nutolusi nuo gamtos – rasti nežinantį, kuo minta kiškiai, būtų nelengva. Iš „patikimiausių šaltinių“ – pasakų, anekdotų, filmų vaikams ir net visagalės reklamos – ir mažas, ir senas žino: kiškiai mėgsta morkas ir kopūstus. Dievai žino, kaip tokia liaudies „išmintis“ gimsta? Mokslo išmintis skelbia, kad morkų ir kopūstų derliaus įtaka kiškių gerovei – menka. Kiškių biologijos ir ekologijos tyrinėtojai teigia, kad kiškių maisto racionas apima per 500 žolinių ir per 30 sumedėjusių augalų rūšių, – pažymi gamtininkas.

Kiškis – gurmanas

O istorijos tąsinys buvo toks, – tęsia medžiotojas. – Tąsyk rugpjūčio vidurį, pavakari, kai saulė jau neria į miško medžių viršūnes, patogiai įsitaisęs bokštelyje stebėjau prieš mane geltonuojantį aviųžį lauką. Auksinį jo kraštą nuo miško skyrė sodriai žalia, kelių metrų pločio, natūrali pieva. Vos nusileidus saulei, bokštelio pašonėje iš miško į tą žalią juostą išliuksėjo ilgausis. Vaizdas matytas ne 1 ir net ne 10 kartų. Bet, nesulaukdamas savo klientų šerniukų, vis dažniau nukreipdavau žiūronus į besiganantį zuikelį. Skeltalūpio ausys

kyšojo iš lubinų. Įsiziūrėjęs mačiau, kaip sparčiai malant žandikauliams, kiškio burnoje dingsta lubino lapo skrotelė. Viena, antra, trečia... Neskubėdamas peržvelgiau aviųžį lauką ir vėl atsisukau į ilgaausį. O jis priliuksėjęs dar arčiau bokštelio, bet vis tiek lubinuose. Vėl matau, kaip į žvėrelio skrandį vienas paskui kitą keliauja lubinų lapai, o išsprogusiose akyse, atrodo, galima įžvelgti vieną jausmą – skanų.

Lygiai po paros ir vėl susitinkame. Tuo pačiu laiku, toje pačioje vietoje ilgos ausys ir vėl kyšo iš lubinų. Nors galingi žiūronai leidžia net plaukus kailyje skačiuoti, pamatyti ką šį kartą ėda žvairys niekaip nepavyksta. Akivaizdu, kad vakarykštis patiekalas šiandien kiškelio visiškai nedomino, o jo dėmesio nusipelnė kažkokia kita žolelė, augusi po lubiniais.

Kartu!

Trečias vakaras. Kiškio nematyti. Ilgausio, ko gero, jau laukiau labiau nei šernų. Pasirodo kiškis gerokai vėliau, nė nestabtelėjęs perstraksi pamiškės lubinų juostą ir dingsta avizose. Apgailėstaudamas nusprendžiau, kad šios dienos zuikio vakarienės nebepamatysiu. Bet ne! Ilgos ausys jau kyšo kitoje bokštelio pusėje. Nekantraudamas nukreipiau žiūroną. Čia tai bent! Kiškis sėdi tarp vešlių kiaupienių ir vieną paskui kitą šlamščia jų lapus. Net nusipurčiau, kai pamačiau, kaip drauge su lapais tarp kiškio dantų dingsta žiedstiebis – juk šitokia kartybė!

Anot medžiotojo, gyvūno stebėjimas įtikino, kad teisybė rašoma apie kelis šimtus kiškelio mėgstamų skanėstų – kur jau ten vien morkos ir kopūstai. Biologai teigia, kad gurmaniškoje kiškių „virtuvėje“ pirmenybė atitenka karstelėjusiems augalams. Ar tik ne dėl potraukio prisišveisti eteriniais aliejais turtingos karčiosios floros kiškio taukai tokie populiarius liaudies medicinoje?

Kas padeda išlikti?

„Kiekviena gyvybės forma turi unikalių prisitaikymo savybių, kurios nulemia populiacijų išlikimą. Pilkųjų kiškių „koziris“ – vislumas. Kiškienės, bene vienintelės, iš stambesniųjų mūsų krašto žinduolių, per trumpą, jaunikių auginimui tinkamą laiką sugebančių išauginti net 3 jų kartas (centrinėje ir vakarų Europoje – net 4). Todėl ir kiškių vestuvės trunka vos ne pusę metų! Pirmosios keliamos dar žiemą, o paskutinės – vasarą. Išstėtas vestuvių džiaugsmas daugiau smagumo, matyt, suteikia patinams, kurie

SELEMONO PALTANAVIČIAUS nuotrauka

dalyvauja tik maloniojoje giminės pradžios dalyje ir savo vaikais nesirūpina. Patelės neretai sekančią kartą pradeda prieš pat jauniklių atsivedimą. Koks jau čia malonumas? Užtat stebėti rudos kvaitulio apsvaigintus kiškių patinėlius – tikrai smagu. Atsistoje ant užpakalinių kojų patinai priekinėmis letenėlėmis, kartais surengia tikrą, kaimo bernų vertą „snukdaužį“, o pastebėję patelę – ima ją vaikyti visi kartu“, – prisimindamas kiškių tuoktuves juokiasi medžiotojas.

Pasak gamtininko, pirmoje ir trečioje vadose – dažniausiai 1 ar 2 kiškiukai, o antroje, vasarinėje, – 3 ar 4. Bene vienintelis tik ką gimusių pūkuotų kamuolėlių ginklas – kvapo neturėjimas. Keletą dienų nefunkcionuoja kūno liaukos. O toliau gyvenimo ir mirties loterija: suras – nesuras, pagaus – nepagaus, suės – nesuės. Žmonėse gajus bejėgio, tirtancio iš baimės kiškelio įvaizdis tikriausiai ir kilo randant tik ką gimusius kiškučius. Suaugęs kiškis, išėjęs žiauria išlikimo mokyklą nėra jau toks bejėgis. Puiki klausa, greitos kojos ir gyvenimiška patirtis – ne patys prasciausi ginklai nuo gausybės pavojų, tarp jų, ir nuo medžiotojų.

Kiškio pėdsaku Slovakijoje

„Nežinau didesnio malonumo, medžiojant kiškius, kaip bandyti pėdsakais atsekti iki žvairio guolio. Išpainioti pėdsakų minkles, kurias ilgausiai supina prieš įsitaisydami dienos miegui, – tai tikras iššūkis net ir patyrusiam medžiotojui“, – tvirtina E. Tijušas.

Anot medžiotojo, labiausiai atmintin įstrigo vienas epizodas, nutikęs kiškių ir fazanų medžioklėje pas bičiulius slovakus, Vaho upės slėnyje:

– Eidamas per pievą kirtau lauko keliuką. Matau, keliuku, per baltutėlę sniego maršką, bėgta kiškio. Stabtelėjau ir įsižiūrėjau. Pėdsakai keisti? Supratau, kad prieš mane gerai pažįstama kiškio gudrybė: prabėgti pro nusiziūrėtą guoliui vietą keliolika metrų, stabtelėti, apsiskus, tais pačiais pėdsakais grįžti atgal ir, liuoktelėjus keletą didžiulių šuolių, įsitaisyti guolyje.

Aiškiai mačiau vietą, kur ilgausio stryktelėta nuo savo pėdsakų ant keliuko į lygią kaip stalas pievą. Toliau pėdsakų nebesimatė. Šuktelėjau medžioklės bendrams: tuoj pakils kiškis. Akimis naršiau tą vietą, kur turėtų jis būti, bet nemačiau nė menkiausio ženklo, kad kiškio ten esama. Ant pievos nebuvo ištisinės sniego dangos. Pagalvojau, kad kiškis bėgo ir nubėgo tolyn, o man tik pasivaideno, kad perpratau jo pėdsakų

raizgalyne. Juk negalėjo žvairys vidury pievos prasmegti skradžiai žemę. Bičiuliai ragino eiti toliau, tad, neprarasdamas budrumo, nužingsniauau kiškio pėdsakais. Štai, jie ir baigėsi. Dar kartą apžiūrėjau tą vietą. Na nėra kur pasislėpti nuo manęs tam ilgausiu. Nėra jo čia. Numojęs ranka, patraukiau tolyn. Už poros dešimčių metrų pradėjus leisti šlaitu žemyn, staiga išgirdau garsų medžioklės bičiulių juoką, šūkčiojimus ir švilpimą. Atsisukau. Mano pėdsakais, sniego debesyje, tolyn skudė kiškis...

Sunaikinti biotopai

„Maisto, atrodo, kiškiams turėtų užtekti, gudrumo, irgi netrūksta. Tai kodėl jų taip katastrofiškai mažėja visuose kraštuose. Nepretenduodamas į išsamią kiškių populiacijos būklės analizę, tačiau iš įvairiausių šaltinių galvoje susikaupusios informacijos ir patirties gamtoje, medžiojamosios ir nemedžiojamosios faunos pažinimo, daryčiau tokias išvadas. Gurmaniška kiškio mityba ir milžiniškas augalų rūšių sąrašas jo racione, gal būt byloja apie šio žvėrelio išrankumą maistui ir kraštovaizdžio įvairovės poreikį. O juk mūsų krašte kelis dešimtmečius ta įvairovė buvo sistemingai naikinama. Sovietinės melioracijos bumas beveik nepaliko natūralių pievų, daugybė laukais vinguriavusių upelių virto tiesiais melioracijos grioviais apžėlusiais monotoniškomis augalų bendrijomis: dilgėlės, garšvos, vikšvos. Sovietinės melioracijos neliko, jaunoji karta ir tokio termino nebežino, bet savaime neatsikūrė nė vienas sunaikintas biotopas. Natūraliais laukais nepavadinsi tai, kas šiuo metu želia, kažkada melioracijos sudarkytose, o dabar likimo valiai paliktose šlapynėse ir balose. Tad kur tam kiškeliui gurmaniškus savo poreikius tenkinti?“, – retorinį klausimą užduoda biologas.

Kiškio priešai

Anot gamtos ir medžioklės žinovų, kažkada, tik ką gimusiam kiškeliui tapti bet kokį medžiotoją sugebančiu „išdurti“ kiškiui galėjo sutrukdyti šienpjovio dalgis, lapė, dar viena kita kiaunė (tiek jų ir tebuvo), sodybos katė, kranklys ar gandrą. Ir viskas. „O dabar grėsmių sąrašą jau ir sunku būtų, ko nors nepraleidus, išvardinti: mechaninės greitaeigės žoliapjovės, šienapjovės, žolės smulkintuvai, kombainai ir t. t., tūkstančiai keliais, keliukais lakstančių automobilių. Plėsrūnų kiekis, ne tik lapės, bet ir tik prieš gerą pusšimtį metų atsiradęs mangutas, kiaunių

gausybė (prieškario medžiotojai mirtų iš laimės sužinojęs, kiek jų dabar turim), o ar kanadinėms audinėms kiškiai ne maistas? Toliau – visas sparnuočių legionas: krankliai, varnos, suopai, ištisa armija „nacionaliniu paukščiu“ tituluojamų baltųjų gandrų. Tai dar ne viskas. O kur tūkstančiai laukuose lakstančių sulaukėjusių ar šiaip geraširdžių šeiminkų pasibėgioti paleidžiamų šunelių, o dar „mielųjų katyčių“. Pervaziuokite šiomis dienomis Lietuvą ir pabandykite surasti pievą, kurioje nepamatytumėte tupinčios, grobio tykojančios katės? O dar pernykštės žolės deginimas, kai laužuose gyvi iškepa pirmųjų vadų kiškių mažyliai“, – kiškius medžiojančius gyvūnus ir jų populiaciją naikinančius veiksmus vardija gamtininkas.

Liublino universiteto prof. Romanas Dziedzicas (Roman Dziedzic), tyrinėjantis Lenkijos kiškių populiacijos mažėjimo priežastis atkreipia dėmesį į dar vieną veiksni: dar visai neseniai lapkritis trukdavo tik 1 mėnesį, o dabar – net 4. Mūsų klimato prisitaikiusiems kiškiams sniegingos ir speiguotos žiemos nė motais, tačiau prazūtinga ilgalaikė drėgmė – globalus ir spartus klimato atšilimas, prie kurio prisitaikyti gyvūnija nebespėja.

Ar realu medžioti 20 kiškių per metus?

„Todėl pilkasermėgio arimų ir dirvonų bajoro, sodininkų baubo, populiaraus tautosakos personažo ir reikšmingo mitologijos veikėjo bei kalėdinio medžiotojų stalo puošmenos – kiškių populiacijos perspektyva – labai miglota. Jau daugiau nei pusę šimto metų stebima pilkųjų kiškių populiacijos mažėjimo tendencija reiškia, kad gamtoje įvyko pokyčiai, kurių mes per savo gyvenimą gal ir nespėjame pastebėti, bet jautresnis pokyčių indikatorius – laukinė fauna – labai garsiai apie tai praneša. Tad kaip turėtume šio pranešimo ženklus perskaityti ir ką turėtų daryti medžiotojai suvokę jo turinį?“

Anot E. Tijušo, populiariausias sprendimas būtų – „uždrausti medžioklę“. Rezultatas – turėtume 2000 kiškių per metus daugiau. Net viena gauja vilkų, su tokiu laimikiu, po metų išgaistų nuo bado, jei tik kiškiais maitintųsi. Kad kiškių populiacijos mažėjimo tendencija keistųsi – nėra jokių požymių. Vadinasi, po 40 metų kiškių per metus pavyks sumedžioti tik 200, o dar po metų, kitų – 20. Taigi, jau artėja laikas (jei dar nepavėlavome), kai turėsime spręsti – ką daryti, kad tradicinė, kalėdinė kiškių medžioklė išliktų?

KIŠKIAI LIETUVIŲ RELIGIJOJE IR MITOLOGIJOJE

Malalos kronikoje (1261 m.) aprašoma situacija (ji pateikiama, kaip tipinė), kai Lietuvos karaliui Mindaugui vykstant į medžioklę susiduriama su zuikiu ir dėl to keičiasi valdovo planai: „Jei vykstant į medžioklę išbėgdavo į lauką zuikis, į mišką (Mindaugas –aut.) nežengdavo ir nedrįsdavo jame nei rykšties nulaužti“.

* * *

Ipatijaus (Volynės) metraštyje apie karaliaus Mindaugo krikštą (1252 m) tvirtinama: „<...> o jo krikštas buvo apgaulingas: slaptai aukojo savo dievams, pirmajam Nunadevui, ir Televeliui, ir Diveriksui, zuikių dievui, ir Medeinaui“

* * *

Henriko Latvio kronikoje (1209 m.) randame tokį palyginimą: „<...> rusinai bėgo miškais nuo lietuvių, kaip bėga kiškiai nuo

medžiotojų <...>“. Ant vieno surasto šio laikotarpio kuršių kalavijo skersinio vaizduojami į šalis bėgantys kiškiai“.

* * *

Su medžiokle susijęs metų laikas – apeiginiais tikslais rengiama kiškių medžioklė gruodžio mėnesį, šv. Kalėdų laikotarpiu. Apie tai liudija lietuvių adventinių dainų tipai, taip pat pavieniai liudijimai, pvz.: „Kūčiom būdavo, eina zuikių medžioti“.

Atskirai paminėtinas 1583 m. šaltinis apie tai, kaip keliautojas Reinholdas Lubenau svečiavosi pas Kuršo kunigaikštį: „Kadangi buvo Kalėdos, jie nuvažiavo medžioti į šventąjį mišką, kuriame šiaip visus metus nė jokio žvėries ar paukščio nenumuša, nė jokio pagalio nenukerta. Dabar jie nunėrė kailį visiems sumedžiotiems elniams, stirnoms ir kiškiams, iškepė juos, sudėjo ant ilgo stalo“.

* * *

Analizuojant informaciją apie senąsias kulto vietas, išsiskiria kiškio bažnyčiomis

ir vilkpedėmis arba vilko pėdomis vadinamos vietovės (iš viso identifikuotos 6 kiškio bažnyčios ir 12 vilko pėdų). Jos lokalizuotos Lietuvos žemės (siaurąja etnografinę prasme) teritorijoje.

Kiškio bažnyčios pavadinimą turi įvairios vietos – daubos, akmenys, kalneliai. Lieka neatsakyta į klausimą ar šis kiškis yra, anot semiotiko, mitologijos tyrinėtojo prof. Algirdo J. Greimo, „pačios Medeinos bruožus turintis jos šauklys ir palydovas“, nieko bendro neturintis su „realiais“ kiškiais, ar kiškis buvo charakteringa šiose šventavietėse aukojama auka“.

* * *

Pažymėtini gausūs tikėjimai apie tai, kaip elgtis nušovus kiškį: „Nušauto kiškio negalima atiduoti kitam, nes nesiseks medžioklė“, „Reikia sumedžioti zuikio – dešinę ausį nukirpti, tai geriau seksis medžioti“, „Kai medžiotojas nori, kad geriau sektųsi medžioklėje, tai kiškio krauju ištepa strėles“.

Viskas dirbantiems ir besiilsintiems miške – Viskas vienoje vietoje

- ▶ IŠKLAUSYSIME
- ▶ PAKONSULTUOSIME
- ▶ PARINKSIME GERIAUSIĄ, KOKYBIŠKIAUSIĄ IR PIGIAUSIĄ
- ▶ OPERATYVIAI ATVEŠIME TIESIAI PAS JUS, O JEI REIKIA IR Į MIŠKĄ

miskui.lt

UAB „MMC Forest“

Nausodžio k.,
Vėžaičių sen.,
96215 Klaipėdos r.
Tel. 8 673 51506
El. paštas info@mmc.lt
www.miskui.lt

MULTI-TALENTINGA. VISŲ TIPŲ KIRTIMO DARBAMS

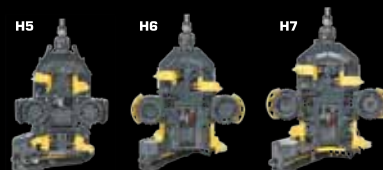
COBRA – PATIKIMA IR EKONOMIŠKA MEDKIRTĖ, TINKAMA TIEK RETINIMO DARBAMS, TIEK PLYNIEMS KIRTIMAMS.

- Paprasta hidrauline sistema - 210 cm³ hidraulinis siurblys.
- Didesnę galią, net dirbant mažomis apsukomis užtikrina galingas 6 cilindry, 210kW Mercedes-Benz dyzelinis variklis.
- Galinga ir patikima strėlė C44+, Kėlimo momentas – 250 kNm
- Dar didesnis pravažumas nelygiose vietose. Ratų trauka – 185 kN
- Strėlė su 2 posūkio varikliais. Dar daugiau jėgos – iki 57 kNm. Tikslus bei švelnus darbas su mažiau smūgių.
- Didesnis stabilumas ir produktyvumas, mažesnis slėgis į gruntą bei jo gadinimas.

COBRA

PJOVIMO GALVUTĖS

Pagal Jūsų poreikius montuojamos skirtingo tipo pjovimo galvutės. H5 ir H6 galimas siekis – net 11 m., H7 maksimalus siekis – 10 m.

Baltic Agro

Oficialus PONSSE atstovas Lietuvoje

ATSARGINĖS DALYS:

Kaunas: +370 614 03734
Vilnius: +370 693 72824

Panevėžys: +370 693 83638

Šiauliai: +370 616 80544
Plungė: +370 693 72824

SERVISAS: +370 700 55100

Miško technikos pardavimas: +370 610 27218

ATRASK HUSQVARNA

GERIAUSIAI DARBO DIENAI

AKCIJA

Gaukite dovanų kuponą

200 EUR

Pirkdami 500-osios serijos benzininį grandininį pjūklą. Už kuponą galėsite įsigyti priedus ir (ar) asmens apsaugines priemones*

Husqvarna®

*akcijos sąlygos [husqvarna.lt](https://www.husqvarna.lt)